

Hogeschool Leiden

**Onderwijs- en examenregeling 2017-2018
van de bacheloropleidingen.**

**DEEL A: INSTELLINGSBREED DEEL VAN DE BACHELOROPLEIDING BIO-INFORMATICA
Pagina 2**

**DEEL B: OPLEIDINGSSPECIFIEK DEEL VAN DE BACHELOROPLEIDING BIO-INFORMATICA
Pagina 38**

CROHO - nummer 39215

Graad: Bachelor of Science

Hogeschool Leiden

**Onderwijs- en examenregeling 2017-2018
van de bacheloropleidingen.**

**DEEL A: INSTELLINGSBREED DEEL VAN DE BACHELOROPLEIDING
BIO-INFORMATICA**

CROHO-nummer 39215

Graad: Bachelor of Science

Dit algemene en voor alle bacheloropleidingen geldende gedeelte van de OER is vastgesteld door het College van Bestuur op 1 februari 2017 na instemming van de Gezamenlijke Vergadering op 26 januari 2017.

INHOUDSOPGAVE DEEL A

Hoofdstuk 1:	Algemeen	5
Artikel 1.1	Begripsbepalingen	5
Artikel 1.2	Reikwijdte van de regeling	8
Artikel 1.3	Vaststelling en wijziging van de regeling	8
Hoofdstuk 2:	Vooropleiding, toelatingseisen en vrijstellingen	10
Artikel 2.1	Vooropleidingseisen	10
Artikel 2.2	Buitenlandse vooropleiding	10
Artikel 2.3	Eisen werkkring deeltijd	11
Artikel 2.4	Toelatingsonderzoek	11
Artikel 2.5	Toelating duaal onderwijs, eisen werkkring	12
Artikel 2.6	Toelating, (overige) inschrijfvoorwaarden en uitschrijven	12
Artikel 2.7	Geen toelating op grond van ongeschiktheid	12
Hoofdstuk 3:	Onderwijsprogramma	13
Artikel 3.1	Doelstelling van de opleiding	13
Artikel 3.2	Inrichting van de opleiding	13
Artikel 3.3	Samenstelling van de propedeutische fase	13
Artikel 3.4	Samenstelling van de postpropedeutische fase (hoofd fase)	13
Artikel 3.5	Samenstelling associate-degreeprogramma	13
Artikel 3.6	Minor	14
Artikel 3.7	Honoursprogramma hogeschool leiden	14
Artikel 3.8	Algemene bepalingen over het onderwijsprogramma	15
Artikel 3.9	Auteursrecht studenten	15
Artikel 3.10	Studenten met functiebeperking	15
Artikel 3.11	Verzoek om doeltreffende voorzieningen	16
Artikel 3.12	Evaluatie opleiding	16
Hoofdstuk 4:	Examens en getuigschriften	17
Artikel 4.1	De examens van de opleiding	17
Artikel 4.2	Toekenning graden	17
Artikel 4.3	Getuigschriften	17
Artikel 4.4	Afgifte getuigschriften	18
Artikel 4.5	Verklaring bij vertrek	19
Hoofdstuk 5:	Toetsen, tentamens en beoordeling	20
Artikel 5.1	Toetsing binnen de opleiding	20
Artikel 5.2	Frequentie van toetsing, toetsrooster, toetsregels	20
Artikel 5.3	Wijze van toetsing	21
Artikel 5.4	Volgorde van toetsen	21
Artikel 5.5	Vrijstelling van het afleggen van toetsen en tentamens	21
Artikel 5.6	Beoordeling van toetsen, toekenning van studiepunten (EC)	22
Artikel 5.7	Geldigheidsduur van beoordelingen	23
Artikel 5.8	Registratie en bekendmaking van gekregen beoordelingen en behaalde studiepunten (EC)	23
Artikel 5.9	Inzagerecht en bewaring	23
Artikel 5.10	Onregelmatigheden, fraude en plagiaat	24
Hoofdstuk 6:	Studieloopbaanbegeleiding en (bindend) studieadvies	27
Artikel 6.1	Studieloopbaanbegeleiding	27
Artikel 6.2	Studieadvies	27
Artikel 6.3	Bindend studieadvies	27
Artikel 6.4	Voorwaarden bindend studieadvies	28
Artikel 6.5	Doorstroom van propedeutische fase naar postpropedeutische fase	29
Artikel 6.6	Verwijzing in de postpropedeutische fase	30

Hoofdstuk 7:	Examencommissie	31
Artikel 7.1	Instelling examencommissie, benoeming examinatoren	31
Artikel 7.2	Taken en bevoegdheden examencommissie	32
Artikel 7.3	Samenstelling, verzoeken aan en beslissingen van examencommissie en examinator	33
Hoofdstuk 8:	Rechtsbescherming	34
Artikel 8	Rechtsbeschermingsmogelijkheden	34
Hoofdstuk 9:	Slot- en invoeringsbepalingen	35
Artikel 9.1	Onvoorziene gevallen	35
Artikel 9.2	Overgangsbepalingen	35
Artikel 9.3	Bekendmaking van de regeling	35
Artikel 9.4	Citeertitel, inwerkingtreding	35
BIJLAGEN		
A	Regels met betrekking tot het horen door de examencommissie	36
B	Overzicht bijlagen Deel B	37

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN

ARTIKEL 1.1 BEGRIPSBEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

- **afsluitend examen:** het examen dat leidt tot een bachelorgetuigschrift;
- **afstudeerrichting:** specialisatie binnen de opleiding als bedoeld in artikel 7.13 van de WHW, niet zijnde een associate-degreeprogramma of een minor. Dit deel van de bacheloropleiding draagt bij aan de generieke of specifieke competenties van de opleiding, gericht op verdieping in een bepaalde richting van de opleiding of het werkveld;
- **Awb:** Algemene wet bestuursrecht;
- **Associate degree- programma:** programma als bedoeld in artikel 7.8a van de WHW met een studielast van ten minste 120 studiepunten. Een Associate degree is een tussenniveau in het hoger beroepsonderwijs tussen mbo niveau 4 en hbo-bachelor;
- **beoordeling:** de vaststelling door een examinerator in welke mate de student of extraneus heeft voldaan aan de eisen die voor een bepaalde onderwijseenheid of bepaald onderdeel daarvan zijn geformuleerd;
- **bindend studieadvies (BSA):** studieadvies, waaraan een bindende afwijzing als bedoeld in artikel 7.8b, derde lid, van de WHW, is verbonden voor de betreffende opleiding, dan wel voor de opleidingen waarmee de betreffende opleiding een gemeenschappelijke propedeuse heeft;
- **college van beroep voor de examens:** college van beroep voor de examens, tevens bekend als "Cobex", zoals bedoeld in artikel 7.60 tot en met 7.63 van de WHW en artikel 8.17 van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden. Bij dit college kunnen studenten in beroep gaan tegen onder andere beslissingen van de examencommissie of een examinerator;
- **College van Bestuur:** bestuur van de Stichting Hogeschool Leiden, tevens instellingsbestuur van Hogeschool Leiden;
- **competentie:** een integraal geheel van beroepskennis, –houding en –vaardigheden dat nodig is om binnen relevante beroepscontexten adequaat te kunnen functioneren;
- **contactuur:** klokuur waarop onderwijs geroosterd is onder begeleiding van een docent, of een klokuur waarop een toets of tentamen geroosterd is;
- **conversielijst** (of: transponeringstabel): tabel die weergeeft hoe de oude situatie eruit zag, en hoe de actuele situatie eruit ziet;
- **CROHO:** Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs, waarin alle opleidingen zijn vermeld, die, indien met goed gevolg zijn afgelegd, een officieel getuigschrift in de zin van de WHW opleveren met de daarbij behorende graad (Associate degree, Bachelor of Master);
- **deeltijdse opleiding:** opleiding die zodanig is ingericht dat rekening is gehouden met de mogelijkheid dat de student ook in beslag kan worden genomen door andere werkzaamheden dan onderwijsactiviteiten;
- **DLWO:** digitale leer- en werkomgeving;
- **duale opleiding:** opleiding die zo is ingericht dat het volgen van het onderwijs gedurende één of meerdere periodes wordt afgewisseld met beroepsuitoefening in verband met dat onderwijs. De opleiding bestaat uit een onderwijs- en een beroepsuitoefeningsdeel, waarbij het beroepsuitoefeningsdeel onderdeel is van het studieprogramma van de opleiding, zoals opgenomen in de bijlagen van Deel B;
- **DUO:** Dienst Uitvoering Onderwijs;
- **eindkwalificaties:** competenties en kwalificaties waarover een student moet beschikken wanneer de student de opleiding met goed gevolg heeft afgerond;
- **ELO:** elektronische leeromgeving/ beveiligd netwerk binnen de hogeschool waarop informatie met betrekking tot de opleiding te vinden is;
- **European Credit (EC) / studiepunt:** de eenheid voor de berekening van de studielast als bedoeld in artikel 7.4 van de WHW waarbij 1 studiepunt (EC) gelijk is aan 28 uren studie. Studiepunten worden toegekend, indien het tentamen van de onderwijseenheid met goed gevolg is afgelegd;
- **EVC:** erkenning van eerder verworven competenties;
- **EVC-procedure:** procedure die wordt uitgevoerd door een door Hogeschool Leiden erkende organisatie, niet zijnde een opleiding of een examencommissie van Hogeschool Leiden zelf, om op basis van deugdelijk onderzoek te komen tot erkenning van eerder verworven competenties en het waarderen van kennis en vaardigheden die buiten het onderwijs zijn opgedaan, van een persoon die niet als student of extraneus bij de opleiding is ingeschreven;
- **examen:** het geheel van de met goed gevolg afgelegde tentamens van de tot een opleiding, een associate-degreeprogramma of een propedeutische fase van een opleiding

behorende onderwijseenheden. Het examen kan tevens een aanvullend onderzoek omvatten dat door de examencommissie zelf wordt verricht;

- **examencommissie:** de examencommissie is het orgaan dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad;
- **examinator:** degene die ingevolge artikel 7.12c WHW door de examencommissie is aangewezen voor het afnemen van één of meer tentamens of onderdelen daarvan en het vaststellen van de uitslag daarvan, niet zijnde een student of extraneus;
- **extraneus:** degene die door de instelling is ingeschreven als extraneus als bedoeld in de artikelen 7.32 en 7.36 van de WHW voor een opleiding die voltijds of deeltijds is ingericht;
- **faculteit:** organisatorische eenheid van Hogeschool Leiden bestaande uit meerdere opleidingen waarbinnen tevens contractactiviteiten en onderzoek plaatsvinden;
- **faculteitsdirecteur:** hoofd van een faculteit en leidinggevende van de onderwijsmanagers in de desbetreffende faculteit;
- **fraude:** elk handelen of nalaten, waarvan een student wist of behoorde te weten, dat het op de juiste wijze vormen van een oordeel over iemands kennis, inzicht, vaardigheden, competenties, (beroeps)houding, reflectie bij het vaststellen van de uitslag van tentamens of onderdelen daarvan geheel of gedeeltelijk onmogelijk maakt.
- **functiebeperking:** alle aandoeningen die chronisch van aard zijn en tot studievertraging (kunnen) leiden. Aandoeningen als een motorische of zintuiglijke handicap, psychische belemmeringen, een spraakstoornis, dyslexie, dyscalculie, een autismespectrumstoornis, AD(H)D en chronische ziekten mede daaronder begrepen;
- **getuigschrift:** het getuigschrift, inclusief bijlage (cijferlijst), en indien van toepassing een supplement;
- **gezamenlijke afstudeerrichting:** afstudeerrichting als bedoeld in artikel 7.3c van de WHW die door de hogeschool en een of meerdere Nederlandse of buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs gezamenlijk wordt verzorgd;
- **gezamenlijke opleiding:** opleiding als bedoeld in artikel 7.3c van de WHW die door de hogeschool en een of meerdere Nederlandse of buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs gezamenlijk wordt verzorgd;
- **Gezamenlijke Vergadering:** gezamenlijke vergadering als bedoeld in artikel 10.16b van de WHW, waarin leden van de ondernemingsraad en de studentenraad gezamenlijke medezeggenschap uitoefenen;
- **graad:** Het College van Bestuur verleent de graad Bachelor en de graad Master aan degene die met goed gevolg het afsluitend examen van een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs onderscheidenlijk het afsluitend examen van een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs heeft afgelegd;
- **hogeschool:** Hogeschool Leiden;
- **intranet:** beveiligd netwerk binnen de hogeschool waarop hogeschoolbrede informatie te vinden is;
- **Loket Rechtsbescherming Hogeschool Leiden:** faciliteit als bedoeld in artikel 7.59a van de WHW waar alle beroepen, bezwaren en klachten in het kader van de rechtsbescherming van een student ingediend worden.
- **major:** dat deel van de bacheloropleiding met een studielast van 210 studiepunten (EC) dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de competenties van de bacheloropleiding, opgenomen in Deel B;
- **minor:** een samenhangend verdiepend, verbredend of doorstroom keuzeprogramma dat gevolgd wordt in de postpropedeutische fase van de bacheloropleiding, niet zijnde een afstudeerrichting, met een studielast van 15 EC of 30 EC, dat bijdraagt aan specifieke of generieke competenties. Het onderwijsprogramma van de minoren die de bacheloropleiding aanbiedt, is opgenomen in Deel B;
- **NT2-diploma:** diploma van het officiële Staatsexamen Nederlands als tweede taal waarvan het programma II als richtlijn geldt voor de toelating tot het hoger onderwijs;
- **onderwijseenheid:** onderwijseenheid als bedoeld in artikel 7.3 van de WHW, die in samenhang met andere onderwijseenheden het onderwijsprogramma van de opleiding vormt en waaraan een tentamen is verbonden. Een onderwijseenheid kan betrekking hebben op een praktische oefening;
- **onderwijsmanager:** hoofd van een of meerdere opleidingen binnen een faculteit van de hogeschool;
- **onderwijsprogramma:** het samenhangend geheel van onderwijseenheden dat verzorgd wordt door de opleiding die een student volgt;
- **onderwijsweek:** week waarin onderwijsactiviteiten zijn geprogrammeerd, waaronder tevens begrepen: tentamens en toetsen;

- **onregelmatigheid:** het zich niet houden door de student aan de regels voor goede gang van zaken bij toetsing en tentaminering, opgenomen in het Uitvoeringsreglement (terug te vinden op intranet), dan wel het zich schuldig maken aan fraude of plagiaat;
- **opleiding:** bacheloropleiding als bedoeld in artikel 7.3a, tweede lid, onder a, van de WHW;
- **opleidingscommissie:** de commissie zoals als bedoeld in artikel 10.3c van de WHW, bestaande uit studenten en docenten die onder andere advies- en instemmingsrechten hebben ten aanzien van (Deel B van) de onderwijs- en examenregeling;
- **penvoerder:** persoon of organisatie die de correspondentie rond een project voert en daarmee optreedt als aanspreekpunt;
- **plagiaat:** het nagenoeg letterlijk overnemen van delen van andermans werk of ideeën, zonder aan te geven dat het andermans woorden zijn of zonder het vermelden van vindplaats van het stuk (schending van intellectueel eigendom), zoals nader toegelicht in deze regeling;
- **postpropedeuse:** fase van de opleiding direct volgend op de propedeuse;
- **praktische oefening:** onderwijseenheid als bedoeld in artikel 7.3, tweede lid, van de WHW, waarin de nadruk ligt op praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening en op de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs in een duale opleiding, voor zover deze activiteiten onder begeleiding van de hogeschool plaatsvinden. Een praktische oefening kan worden vormgegeven in een project;
- **propedeuse:** propedeutische fase van de opleiding als bedoeld in artikel 7.8 van de WHW met een studielast van 60 studiepunten (EC) waaraan een propedeutisch getuigschrift is verbonden;
- **roostervrije dagen:** de roostervrije dagen zoals bedoeld in de uniforme jaarplanning, die terug te vinden is op intranet;
- **schriftelijk:** slaat op handgeschreven of gedrukte teksten, zowel in digitale als in analoge vorm, zolang er in deze regeling of bij of krachtens het studentenstatuut ter zake geen uitzondering op deze definitie is gemaakt;
- **student:** degene die voor een opleiding als student als bedoeld in artikel 7.32 van de WHW door de hogeschool is ingeschreven;
- **Studentenstatuut Hogeschool Leiden:** statuut als bedoeld in artikel 7.59 van de WHW waarin de rechten en plichten van studenten staan vermeld. Het studentenstatuut bestaat uit een instellingsspecifiek en een opleidingsspecifiek deel;
- **studieadvies:** advies als bedoeld in artikel 7.8b van de WHW dat in beginsel door de opleiding aan het eind van het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een opleiding aan de student over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de bacheloropleiding wordt uitgereikt. Aan dit advies kan een bindende afwijzing (een bindend studieadvies) verbonden zijn;
- **studiejaar:** het tijdvak dat aanvangt op 1 september en eindigt op 31 augustus van het daaropvolgende jaar. De studielast van een studiejaar bedraagt 60 studiepunten (EC) oftewel 1680 uren studie;
- **studieloopbaanbegeleider:** degene die namens de opleiding is aangewezen om studieloopbaanbegeleiding voor studenten te verzorgen;
- **studieloopbaanbegeleiding:** de studiebegeleiding van de student waarbij aandacht is voor de studie, keuze- en planningsprocessen, gericht op een effectieve studievoortgang;
- **studiepunt / European Credit (EC):** de eenheid voor de berekening van de studielast als bedoeld in artikel 7.4 van de WHW, waarbij 1 studiepunt (EC) gelijk is aan 28 uren studie. Studiepunten worden toegekend, indien het tentamen van de onderwijseenheid met goed gevolg is afgelegd;
- **supplement bij getuigschrift:** document, bedoeld in artikel 7.11 van de WHW, dat voldoet aan het Europees vastgesteld format, dat wordt toegevoegd aan het getuigschrift, met uitzondering van een propedeutisch getuigschrift en een getuigschrift van een associate-degreeprogramma, en waarin staat vermeld: de aard, het niveau, de context, de inhoud en de status van de opleiding;
- **tentamen:** een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van een student waarvan de uitkomst als beoordeling door een examinerator wordt vastgesteld en dat de afsluiting vormt van een onderwijseenheid. Een tentamen kan bestaan uit een of meerdere toetsen;
- **toets:** onderdeel van een tentamen. Aan een toets wordt een beoordeling door een examinerator verbonden en wordt beoordeeld of een student de benodigde kennis, bepaald inzicht, bepaalde vaardigheden of competenties bezit behorende bij een deel van een onderwijseenheid;
- **voltijdse opleiding:** opleiding die is ingericht zonder dat rekening is gehouden met het verrichten van andere werkzaamheden dan onderwijsactiviteiten;

- **vrijstelling:** vrijstelling voor het afleggen van één of meer toetsen of tentamens, dit ter beoordeling aan de examencommissie, op grond van eerder met goed gevolg afgelegde tentamens of examens in het hoger onderwijs, of op grond van buiten het hoger onderwijs opgedane kennis en vaardigheden, al dan niet aangetoond door middel van een EVC-procedure;
- **werkdagen:** maandag tot en met vrijdag, met uitzondering van nationale feestdagen en roostervrije dagen;
- **WHW:** Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

ARTIKEL 1.2 REIKWIJDTE VAN DE REGELING

1. Deel B van deze regeling bevat de beschrijving van de opleidingsspecifieke bepalingen.
2. Deze regeling is van toepassing op alle studenten die op enig moment gedurende de looptijd van deze regeling, het studiejaar 2017-2018, zijn ingeschreven bij de opleiding, en op de personen die gedurende de looptijd van de regeling verzoeken om toegelaten te worden tot de opleiding. Tevens is deze regeling van toepassing op extraneï die op grond van hun inschrijving het recht hebben om deel te nemen aan een examen van de opleiding dan wel aan toetsen en tentamens daarvan.
3. Deze regeling is van toepassing op een gezamenlijke opleiding, indien de opleiding hiervan deel gaat uitmaken, tenzij in de overeenkomst die aan de gezamenlijke opleiding ten grondslag ligt anders is bepaald.
4. Indien binnen de opleiding een of meerdere gezamenlijke afstudeerrichtingen worden verzorgd, dan is deze regeling daarop onverkort van toepassing, tenzij in de overeenkomst die aan een gezamenlijke afstudeerrichting ten grondslag ligt anders is bepaald.
5. Indien binnen de opleiding een associate-degreeprogramma wordt verzorgd dan is deze regeling daarop onverkort van toepassing, voor zover in deze regeling niet specifiek iets anders is aangegeven.
6. Deze regeling dan wel een onderdeel daarvan kan van overeenkomstige toepassing worden verklaard op degene, niet zijnde een student of extraneus, die deelneemt aan onderdelen van de opleiding.
7. In deze regeling (Deel A en Deel B) wordt bij gelegenheid verwezen naar andere regelingen, vindplaatsen, bronnen, enzovoorts. Van de student wordt verwacht dat hij, op eigen initiatief, hiervan kennis neemt.
8. Waar in deze regeling het voornaamwoord "hij" wordt gebruikt, kan, indien van toepassing, tevens "zij" worden gelezen.

ARTIKEL 1.3 VASTSTELLING EN WIJZIGING VAN DE REGELING

1. De onderwijs- en examenregeling kent instellingsbrede en opleidingsspecifieke bepalingen. Deel A bevat de instellingsbrede onderdelen, Deel B bevat de opleidingsspecifieke onderdelen.
2. Deel A (de instellingsbrede bepalingen) wordt jaarlijks door het College van Bestuur vastgesteld, na instemming van de Gezamenlijke Vergadering.
3. Deel B (de opleidingsspecifieke bepalingen) wordt jaarlijks door het College van Bestuur voor de aanvang van het studiejaar vastgesteld. De faculteitsdirecteur en zijn onderwijsmanagers zijn verantwoordelijk voor het tijdig opstellen en aanleveren van de opleidingsspecifieke bepalingen. Vaststelling door het CvB geschiedt niet eerder dan nadat de opleidingscommissies hun advies- en instemmingsbevoegdheden hebben kunnen uitoefenen

4. Het wijzigen van deze regeling gedurende het studiejaar vindt uitsluitend plaats onder voorwaarde dat de belangen van de betrokken studenten daardoor redelijkerwijs niet worden geschaad. Bij een wijziging worden altijd de uitgangspunten van het "*Uitvoeringsreglement bij de onderwijs- en examenregelingen van de bachelor- en master opleidingen*" in acht genomen. Voormelde regeling is terug te vinden op het intranet.

HOOFDSTUK 2: VOOROPLEIDING, TOELATINGSEISEN EN VRIJSTELLINGEN

ARTIKEL 2.1 VOOROPLEIDINGSEISEN

1. In Deel B van deze regeling staat beschreven welke diploma's van middelbaar beroepsonderwijs (mbo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) of voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) toegang geven tot de opleiding.
2. Indien een student niet voldoet aan de nadere vooropleidingseisen (profiel of vakken binnen een profiel) dan is in Deel B terug te vinden of, en welke mogelijkheden de student heeft om alsnog tot de opleiding toegelaten te worden.
- 2a. Als er bijzondere nadere vooropleidingseisen verplicht zijn gesteld, dan beschrijft Deel B welke dat zijn.
3. Indien er naast bovenstaande eisen nog aanvullende eisen gelden, dan beschrijft Deel B welke dat zijn.
4. Een getuigschrift van een propedeuse of afsluitend examen van een HBO- of WO-opleiding geeft recht op inschrijving voor een bacheloropleiding aan een hogeschool. Studenten dienen tevens te voldoen aan eventuele (bijzondere) nadere vooropleidingseisen en eventuele aanvullende eisen, zoals bedoeld in de overige leden van dit artikel. Bovendien kunnen eisen gelden ten aanzien van de werkkring deeltijd bedoeld, zoals bedoeld in artikel 2.3.
5. Degene die beschikt over een al dan niet in Nederland afgegeven diploma dat op grond van een ministeriële regeling is aangemerkt als ten minste gelijkwaardig aan een diploma als bedoeld in het eerste lid, is toelaatbaar, mits (indien van toepassing) tevens wordt voldaan aan:
 - de eisen met betrekking tot het vakkenpakket,
 - het bepaalde in het tweede lid, en
 - ingeval sprake is van een buitenlands diploma, degene tevens blijkt geeft, van een zodanig niveau van schriftelijke en mondelinge beheersing van de taal waarin het onderwijs gegeven wordt, dat hij in staat geacht kan worden het onderwijs goed te volgen. Zie hiervoor de eisen uit artikel 2.2. In Deel B is omschreven op welke wijze deze eisen worden getoetst.
6. De examencommissie stelt, namens het College van Bestuur, vast of aan de eisen van het vijfde lid is voldaan voordat de student ingeschreven kan worden.

ARTIKEL 2.2 BUITENLANDSE VOOROPLEIDING

1. Wanneer een aanstaande student een buitenlandse vooropleiding, niet zijnde een buitenlands diploma als bedoeld in artikel 2.1, vijfde lid, heeft en toelating tot de opleiding vraagt, dan stelt de examencommissie vast met welke Nederlandse vooropleiding de buitenlandse vooropleiding gelijkwaardig gesteld kan worden.
2. Degene, bedoeld in het eerste lid, is toelaatbaar, indien:
 - a. de buitenlandse vooropleiding ten minste gelijkwaardig is aan een Nederlandse vooropleiding die toegang tot de opleiding zou geven; en
 - b. hij tevens blijkt geeft van een zodanig niveau van schriftelijke en mondelinge beheersing van de taal waarin het onderwijs gegeven wordt, dat hij in staat geacht wordt om het onderwijs goed te volgen.
3.
 - a. Een buitenlandse vooropleiding wordt geacht gelijkwaardig te zijn aan die genoemd in artikel 2.1, eerste lid, indien de bedoelde vooropleiding toegang geeft tot het wetenschappelijk of hoger onderwijs in het land dat het Verdrag inzake de erkenning van kwalificaties betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (Trb. 2002, 137) heeft geratificeerd.
 - b. In afwijking van onderdeel a kan de examencommissie (namens het College van Bestuur) bepalen dat er geen sprake is van de bedoelde gelijkwaardigheid. Indien de examencommissie die ongelijkwaardigheid vaststelt, dan is artikel 2.1, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

4. Voor onderwijs gegeven in het Nederlands wordt voldoende beheersing van de taal aangetoond door het behalen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal (NT2), programma II, of een hieraan gelijkwaardig examen. Of er sprake is van een gelijkwaardig examen is ter beoordeling aan de examencommissie. De door haar gehanteerde procedure staat in Deel B.
5. Voor onderwijs gegeven in het Engels wordt voldoende beheersing van deze taal aangetoond, indien de student voldoet aan de eisen daartoe gesteld in de "Gedragscode Internationale Student in het Hoger Onderwijs", te vinden op <http://www.internationalstudy.nl/pagina/gedragscode-en-reglementen>. De voorgeschreven procedure is terug te vinden in Deel B.
6. Het bewijsstuk waarmee voldoende beheersing van de Nederlandse of Engelse taal wordt aangetoond, mag op het moment van eerste inschrijving voor de opleiding niet ouder zijn dan 24 maanden.
7. Buitenlandse studenten die niet de Nederlandse nationaliteit hebben, en die 18 jaar of ouder zijn op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal om inschrijving wordt verzocht, moeten op die dag rechtmatig verblijf houden in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000.
8. Voor buitenlandse studenten met een verblijfsvergunning voor studie geldt de eis dat ze jaarlijks minimaal 50%(1) van de studiepunten van het betreffende studiejaar behaald moeten hebben. Bij een lagere score zal hiervan een melding aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) worden gedaan. De onderwijsmanager draagt daartoe de betreffende informatie over aan Studentzaken. Studentzaken zal, na de benodigde afstemming met het "Team Internationalisering", dit verder ter hand nemen.
9. Aanvullende informatie over toelating tot de opleiding met een buitenlandse vooropleiding is terug te vinden op de website: www.hsleiden.nl/opleiden/inschrijfinformatie.

ARTIKEL 2.3 EISEN WERKKRING DEELTIJD

De opleidingen die een deeltijdvariant aanbieden, vermelden in Deel B de specifieke eisen die er aan de deeltijdvariant worden gesteld.

ARTIKEL 2.4 TOELATINGSONDERZOEK

1. Een persoon van 21 jaar of ouder die niet voldoet aan de vooropleidingseisen bedoeld in artikel 2.1 en niet hiervan is vrijgesteld, kan in aanmerking komen voor het afleggen van een toelatingsonderzoek (colloquium doctum, artikel 7.29 WHW). Dat toelatingsonderzoek wordt afgenomen door een door het College van Bestuur aangewezen commissie. Indien voormeld persoon door middel van het onderzoek heeft blij gegeven van geschiktheid voor het desbetreffende onderwijs en van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het voldoende kunnen volgen van dat onderwijs, kan de examencommissie, namens het College van Bestuur, deze persoon vrijstellen van voormelde vooropleidingseisen.
2. Deelname aan het toelatingsonderzoek is alleen mogelijk wanneer de leeftijd van 21 jaar is bereikt op het moment van het eerste jaar van inschrijving bij de opleiding.
3. De examencommissie kan, namens het College van Bestuur, in individuele gevallen besluiten ontheffing te verlenen van de leeftijdsgrens van 21 jaar, indien:
 - a. betrokkene in het bezit is van een buitenlands diploma dat in eigen land toegang geeft tot een instelling voor hoger onderwijs; of
 - b. in bijzondere gevallen geen diploma kan worden overgelegd; of
 - c. het een opleiding op het gebied van de kunst betreft.
4. Het toelatingsonderzoek zoals bedoeld in dit artikel heeft ten doel vast te stellen of de kandidaat blij geeft van geschiktheid voor het onderwijs van de opleiding en van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het succesvol kunnen deelnemen aan

¹ Zie daarvoor [IND/modern migratiebeleid](#)

het onderwijs van de opleiding. De eisen die aan de student gesteld worden, staan in Deel B.

5. De procedure van het onderzoek waarmee wordt aangetoond of al dan niet aan de gestelde eis(en) is voldaan, staat in Deel B. Op basis van het onderzoek beslist de examencommissie, namens het College van Bestuur, of aan de eisen, bedoeld in de vorige leden, is voldaan zodat de student toch ingeschreven kan worden.
6. De examencommissie verstrekt aan de betrokkene die na het toelatingsonderzoek wordt afgewezen dan wel toegelaten, een schriftelijke verklaring ter bevestiging van de uitkomst van het toelatingsonderzoek. Deze verklaring heeft een geldigheidsduur van 24 maanden, gerekend vanaf de datum van ondertekening. Bij toelating tot de opleiding wordt een kopie van dit document door de examencommissie toegevoegd aan het dossier van de student.
7. De persoon zoals bedoeld in de eerste volzin van het eerste lid is ervoor verantwoordelijk dat de in de vorige leden van dit artikel bedoelde documenten (in het bijzonder de uitslag van het onderzoek zoals bedoeld in het vierde lid) op juiste wijze en tijdig bij de bevoegde instanties of organen (bijvoorbeeld: de examencommissie of de onderwijsmanager) terechtkomen.

ARTIKEL 2.5 TOELATING DUAAL ONDERWIJS, EISEN WERKCRING

De opleidingen die een duale variant aanbieden, vermelden in Deel B de specifieke eisen die er aan de duale variant worden gesteld.

ARTIKEL 2.6 TOELATING, (OVERIGE) INSCHRIJFVOORWAARDEN EN UITSCHRIJVEN

1. Indien een aankomend student voldoet aan de eisen voor toelating tot de opleiding, opgenomen in dit hoofdstuk, dan leidt dit alleen tot een inschrijving voor de opleiding als student of extraneus, indien ook aan alle overige inschrijfvoorwaarden van Hogeschool Leiden wordt voldaan. De (inschrijf- en uitschrijf) voorwaarden alsmede de procedure tot inschrijving en uitschrijving bij de hogeschool zijn opgenomen in de Inschrijfregeling Hogeschool Leiden 2017-2018, te raadplegen via www.hsleiden.nl.
2. Een besluit van de examencommissie, namens het College van Bestuur, om een persoon op basis van de bijzondere mogelijkheden van dit hoofdstuk toe te laten tot de opleiding, leidt alleen tot inschrijving als student of extraneus, indien ook aan alle overige inschrijfvoorwaarden van Hogeschool Leiden wordt voldaan. Deze voorwaarden alsmede de procedure tot inschrijving bij de hogeschool zijn opgenomen in de Inschrijfregeling Hogeschool Leiden 2017-2018, te raadplegen via www.hsleiden.nl.

ARTIKEL 2.7 GEEN TOELATING OP GROND VAN ONGESCHIKTHEID

Indien de examencommissie kennis heeft van gedragingen of uitlatingen van degene die tot de opleiding wil worden toegelaten die blijken geven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meerdere beroepen waartoe de opleiding opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening, dan kan de examencommissie conform de procedure, bedoeld in artikel 3.16 van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden, een beargumenteerd advies aan het College van Bestuur geven met het verzoek de inschrijving van de betrokkene te weigeren dan wel te beëindigen. Een dergelijk advies kan tevens door de faculteitsdirecteur of onderwijsmanager of in gezamenlijkheid worden uitgebracht. Het College van Bestuur volgt de procedure conform artikel 3.16 van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden en kan in bijzondere gevallen en na zorgvuldige afweging van de betrokken belangen besluiten de inschrijving van de betrokkene te weigeren dan wel te beëindigen.

HOOFDSTUK 3: ONDERWIJSPROGRAMMA

ARTIKEL 3.1 DOELSTELLING VAN DE OPLEIDING

1. Met de opleiding wordt beoogd de student een zodanig samenhangende verzameling van kennis, houding en vaardigheden bij te brengen van de in Deel B genoemde vakgebieden, zodat de student na het afronden van de opleiding in staat is tot professionele uitvoering van taken die afgeleid zijn van het competentieprofiel (eindkwalificaties) van de opleiding en hij in aanmerking komt voor een eventuele voortgezette opleiding. Na afronden van de opleiding moet de student als beginnend beroepsbeoefenaar zelfstandig en met een kritische instelling op hbo-bachelorniveau kunnen werken.
2. De competenties waartoe de opleiding opleidt, zijn opgenomen in bijlage A van Deel B.

ARTIKEL 3.2 INRICHTING VAN DE OPLEIDING

1. De volledige bacheloropleiding heeft een studielast van ten minste 240 studiepunten (EC), waarvan 60 studiepunten (EC) behoren tot de propedeutische fase en 180 studiepunten (EC) behoren tot de postpropedeutische fase.
2. De opleiding bestaat uit een samenhangend geheel van onderwijseenheden, die elk met een tentamen worden afgesloten. Aan onderwijseenheden worden in beginsel hele studiepunten toegekend. Daarbij dient sprake te zijn van betekenisvolle eenheden van voldoende omvang, die voldoende samenhang met elkaar vertonen.
3. De opleiding kan voltijds, deeltijds of duaal zijn ingericht. De desbetreffende vorm blijkt uit Deel B.
4. Indien de opleiding een duale variant aanbiedt, dan beschrijft Deel B de aanvullende eisen daartoe.

ARTIKEL 3.3 SAMENSTELLING VAN DE PROPEDEUTISCHE FASE

1. De opleiding heeft een propedeutische fase, met een omvang van 60 studiepunten (EC), die wordt afgesloten met een propedeutisch examen. De propedeutische fase heeft drie doelstellingen: oriëntatie, verwijzing en selectie, zoals bedoeld in artikel 7.8 WHW.
2. De propedeutische fase van de opleiding omvat de onderwijseenheden zoals beschreven in Deel B, waarbij wordt vermeld: de gedefinieerde en de minimaal te realiseren studielast per onderwijseenheid (in totaal 60 studiepunten/EC), de wijze van toetsing/tentaminering per onderwijseenheid, de code van de onderwijseenheid, alsmede de periode waarin de onderwijseenheid wordt aangeboden.
3. In de propedeutische fase van een opleiding zijn per week gemiddeld minimaal 12 contacturen geprogrammeerd.

ARTIKEL 3.4 SAMENSTELLING VAN DE POSTPROPEDEUTISCHE FASE (HOOFDFASE)

1. De postpropedeutische fase van de opleiding omvat de onderwijseenheden zoals beschreven in Deel B, waarbij wordt vermeld de gedefinieerde en de minimaal te realiseren studielast per onderwijseenheid (in totaal minimaal 180 studiepunten: EC), de wijze van toetsing/tentaminering per onderwijseenheid, de code van de onderwijseenheid alsmede de periode waarin de onderwijseenheid wordt aangeboden.
2. Indien van toepassing, dan worden in bijlage B van Deel B tevens de onderwijseenheden beschreven behorende bij de aan de opleiding verbonden afstudeerrichtingen of een gezamenlijke afstudeerrichting, waarbij dezelfde eisen gelden als bedoeld in het eerste lid.

ARTIKEL 3.5 SAMENSTELLING ASSOCIATE-DEGREEPROGRAMMA

De opleidingen die een associate-degree aanbieden, vermelden in Deel B de specifieke eisen die er aan dat programma worden gesteld.

ARTIKEL 3.6 MINOR

1. Een minor heeft een omvang van 15 studiepunten (EC) of 30 studiepunten (EC) en maakt deel uit van de postpropedeutische fase van de opleiding.
2. Binnen Hogeschool Leiden is het aanbod van alle minoren te vinden op het intranet van Hogeschool Leiden. Het intranet toont tevens wanneer de inschrijving van de minoren start en op welke wijze de student zich kan inschrijven. Op het intranet zijn tevens de inschrijfprocedures en deadlines terug te vinden voor minoren voor Hogeschool Leiden. Op internet zijn minoren terug te vinden die openstaan voor externe studenten, via www.kiesopmaat.nl.
3. De student kan kiezen welke minor hij wil volgen, mits de student voldoet aan de toelatingseisen voor die minor en de student voor aanvang van die minor toestemming heeft van de examencommissie van zijn opleiding en van de examencommissie van de opleiding die de minor aanbiedt. Indien de examencommissie besluit dat een student geen toestemming aan de examencommissie van zijn opleiding hoeft te vragen voor het volgen van bepaalde minoren, dan is dat besluit in Deel B opgenomen.
4. In Deel B van deze regeling wordt beschreven welke minoren een opleiding aanbiedt, waarbij ten minste wordt vermeld:
 - a. of het aanbieden van een bepaalde minor wel of niet gebonden is aan een minimum aantal deelnemers;
 - b. welke toelatingseisen voor een minor van toepassing zijn;
 - c. uit welke onderwijsonderdelen de minor bestaat, met inbegrip van het aantal studiepunten (EC) en de wijze van toetsing/tentaminering en herkansing van elke onderwijseenheid binnen de minor, de code van de onderwijseenheden alsmede de periode waarin de minor wordt verzorgd.
5. De student die een minor aan een andere onderwijsinstelling in het binnen- of buitenland (bijvoorbeeld via www.kiesopmaat.nl of [Erasmus+](#)) wil volgen, dient voor aanvang van de minor toestemming te vragen bij de examencommissie voor de invulling van de minorruimte in het examenprogramma. De examencommissie kan bepalen dat de student uit een lijst met vooraf samengestelde minoren dient te kiezen.

In Deel B is de te volgen procedure voor studenten beschreven.
6. Voor deelname aan een minor dient de student de propedeuse behaald te hebben, tenzij de examencommissie toestemming geeft om een door de student voorgestelde minor te volgen. Aan de deelname van een minor kunnen extra toelatingseisen worden gesteld. Deze toelatingseisen worden vooraf bekend gemaakt aan de studenten.
7. De penvoerende opleiding van een minor draagt er zorg voor dat de informatie, bedoeld in het vierde lid, voor inschrijving voor de minor toegankelijk is voor alle mogelijk geïnteresseerde studenten.
8. Voor wat betreft het moment waarop een student aan de minor begint, kunnen opleidingen aanvullende eisen opleggen. Die staan vermeld in Deel B.

ARTIKEL 3.7 HONOURSPROGRAMMA HOGESCHOOL LEIDEN

1. Door de instelling wordt aan daartoe geselecteerde studenten een interdisciplinair extracurriculair Honoursprogramma aangeboden.
2. In het reglement Honoursprogramma Hogeschool Leiden worden de voorwaarden voor deelname aan het programma, de selectie en de opzet en inhoud van het programma beschreven. Het reglement is te raadplegen via de website van Hogeschool Leiden.
3. Indien een student het Honoursprogramma met goed gevolg heeft afgelegd, ontvangt de student een certificaat waarop ten minste de inhoud van het programma, de studielast en de resultaten van de student worden vermeld.

ARTIKEL 3.8 ALGEMENE BEPALINGEN OVER HET ONDERWIJSPROGRAMMA

1. Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking daarvan kan een andere taal worden gehanteerd, indien:
 - a. het onderwijs betreft dat gegeven wordt door een anderstalige gastdocent;
 - b. de specifieke aard, de inrichting, de kwaliteit van het onderwijs of van een onderwijseenheid noodzaakt een andere taal te gebruiken, dan wel dat dit vanwege de herkomst van de studenten voor de hand ligt; of
 - c. het een minor betreft waarbij is vermeld dat deze minor in een andere taal wordt verzorgd.
2. In een opleiding die in het Nederlands wordt aangeboden, kan gebruik gemaakt worden van verplicht gestelde Engelstalige literatuur.

ARTIKEL 3.9 AUTEURSRECHT STUDENTEN

1. Het auteursrecht dat rust op werken die in het kader van de opleiding door studenten of extranei worden gemaakt, komen toe aan de student of extraneus, tenzij hiervan bij overeenkomst is afgeweken.
2. De hogeschool kan met de student of extraneus overeenkomen dat de hogeschool wordt vrijgesteld van de verplichtingen die uit het auteursrecht voortvloeien dan wel dat de naam van de hogeschool op producten wordt vermeld. Indien voor de vrijstelling wordt gekozen, wordt dat schriftelijk en voorafgaand aan de werkzaamheden met de student of extraneus te vastgelegd. Ook kan een gebruikersrecht bedongen worden.
3. Onverminderd het tweede lid ontvangt de hogeschool een digitaal exemplaar van een afstudeeropdracht of afstudeeronderzoek dat door de hogeschool mag worden aangewend voor onderwijs- en publicatiedoeleinden. Hiervan kan bij (aanvullende) overeenkomst worden afgeweken, indien is afgesproken dat sprake is van een vertrouwelijke afstudeeropdracht of een vertrouwelijk afstudeeronderzoek.

ARTIKEL 3.10 STUDENTEN MET FUNCTIEBEPERKING

1. Studenten met een functiebeperving hebben, in overeenstemming met artikel 7.13, tweede lid, onder m, WHW, recht op doeltreffende voorzieningen, tenzij die voorzieningen voor de hogeschool een onevenredige belasting vormen.
2. Voorzieningen dienen er toe belemmeringen weg te nemen of te beperken, zodat de student de gelegenheid heeft om de studie succesvol te kunnen doorlopen. Voorzieningen dienen de zelfstandigheid en volwaardige participatie van de student zoveel mogelijk te bevorderen. De voorzieningen kunnen betrekking hebben op aanpassingen in het onderwijsprogramma (inclusief stages), studieroosters, toetsing/tentaminering, leermiddelen en andere onderwijsvoorzieningen. In totaal zijn er vier typen voorzieningen te onderscheiden:
 - materiele voorzieningen,
 - toets-/tentamineringsvoorzieningen,
 - onderwijsvoorzieningen,
 - financiële voorzieningen.
3. Een student die in aanmerking wil komen voor de in het tweede lid bedoelde voorzieningen, dient zich hiervoor te melden bij de studentendecaan. De student is verantwoordelijk voor het indienen van het verzoek tot toekenning van voorzieningen als bedoeld in het tweede lid, bij de examencommissie of de onderwijsmanager. Indien de studentendecaan daarvoor de instemming van de student heeft gekregen, stuurt de studentendecaan het verzoek door aan de examencommissie of de onderwijsmanager.
4. De examencommissie beslist over verzoeken voor voorzieningen met betrekking tot het afleggen van toetsen en tentamens, dan wel op het individu gerichte aanpassingen in het onderwijsprogramma met in achtneming van de eisen die deze regeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verlenen van de graad, bedoeld in artikel 4.2. De onderwijsmanager beslist over de verzoeken voor de andere voorzieningen.

5. In de uitwerking van het Beleid Studeren met een Functiebeperking van Hogeschool Leiden wordt vastgelegd welke procedure een student moet volgen om voorzieningen als bedoeld in het tweede lid, aan te vragen. Het beleid Studeren met een Functiebeperking alsmede de uitwerking hiervan is te raadplegen via intranet. Oriënterende informatie is tevens te vinden op internet.
6. Om voor een student tijdig voorzieningen voor het afleggen van toetsen en tentamens te kunnen realiseren, dient een verzoek uiterlijk 30 werkdagen voor aanvang van het desbetreffende tentamen/ de toets te zijn ingediend bij de examencommissie.
7. Op een verzoek om voorzieningen wordt door de examencommissie dan wel de onderwijsmanager beslist binnen 20 werkdagen na ontvangst van het verzoek en die beslissing wordt vervolgens direct aan de student bekendgemaakt. De termijn van 20 werkdagen kan redelijkerwijs worden verlengd indien een verzoek nader onderzoek vergt. In het geval het verzoek nader onderzoek vergt, wordt de student uitsluitend gegeven over wanneer een beslissing op zijn verzoek genomen wordt.
8. Indien is voldaan aan de vereisten van het zesde lid en aan de procedurele eisen van de overige leden, in het bijzonder het vijfde lid, dan mag de verlenging van de beslistermijn, zoals bedoeld in de tweede volzin van het zevende lid, er niet toe leiden dat een student een tentamengelegenheid mist. Leidt het verlengen van de beslistermijn (zoals bedoeld in het zevende lid) ertoe dat de beoogde tentamengelegenheid (zoals bedoeld in het zesde lid) wordt gemist, dan heeft de student recht op een extra tentamengelegenheid. Voormelde extra tentamengelegenheid dient binnen een redelijke termijn na de beoogde tentamengelegenheid te liggen.
9. Indien een student het verzoek indient bij de verkeerde partij dan zendt die partij het verzoek zo snel mogelijk naar de juiste partij, met kennisgeving daarvan aan de student.

ARTIKEL 3.11 VERZOEK OM DOELTREFFENDE VOORZIENINGEN

Indien een student geen functiebeperking heeft zoals bedoeld in artikel 3.10, maar op andere grondslag meent dat hij redelijkerwijs aanspraak moet kunnen maken op de (of vergelijkbare) voorzieningen zoals bedoeld in artikel 3.10, dan richt hij zich tot het decanaat of zijn studieloopbaanbegeleider voor de benodigde informatie. Vervolgens dient de student een gemotiveerd verzoek in bij het College van Bestuur.

ARTIKEL 3.12 EVALUATIE OPLEIDING

De wijze waarop de opleiding wordt geëvalueerd, is in Deel B beschreven.

HOOFDSTUK 4: EXAMENS EN GETUIGSCHRIFTEN

ARTIKEL 4.1 DE EXAMENS VAN DE OPLEIDING

1. Het examen van de propedeuse en (indien de opleiding dat aanbiedt) het associate-degreeprogramma, of het afsluitend examen van de opleiding is behaald zodra de student alle onderwijseenheden behorende tot de propedeuse, het associate-degreeprogramma of de opleiding, zoals opgenomen in bijlagen, al dan niet met een of meerdere vrijstellingen, heeft behaald.
2. Het afsluitend examen van de opleiding kan niet eerder worden behaald dan nadat het propedeutisch examen is behaald, dan wel vrijstelling is verleend voor het afleggen daarvan.
3. De examencommissie stelt de uitslag van het examen, bedoeld in het eerste lid, vast nadat de examencommissie heeft onderzocht of de student aan alle voor het betreffende examen geldende verplichtingen heeft voldaan. Voor het vaststellen van de uitslag van het examen is het de examencommissie desgewenst toegestaan slechts rekening te houden met de resultaten die zijn behaald uiterlijk 5 werkdagen voor de datum waarop de examencommissie de uitslag van het examen vaststelt. De datum die op het getuigschrift komt te staan (de formele datum van afstuderen), komt overeen met de datum van de dag van het afleggen van het laatst behaalde tentamen of de toets van een onderwijseenheid.
4. In afwijking van het eerste lid kan de examencommissie besluiten dat het examen tevens omvat een door haar zelf te verrichten afsluitend onderzoek, naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de geexamineerde. Indien de examencommissie een dergelijk onderzoek uitvoert, staat in Deel B waar de desbetreffende informatie daaromtrent te vinden is.
5. Aan het begin van elk studiejaar stelt de voorzitter van de examencommissie de data vast waarop de uitslag van de examens, bedoeld in het derde lid, worden vastgesteld. Het vorenstaande met inachtneming van de overige leden van dit artikel.
6. Het vaststellen van de uitslag van het examen vindt in de regel tweemaal per maand plaats.
7. Het examen van de opleiding, of (indien de opleiding dat aanbiedt:) het associate-degreeprogramma, wordt behaald met het predicaat "cum laude" (excellent), indien de student elke onderwijseenheid van de propedeuse of de postpropedeutische fase, die in een cijfer wordt uitgedrukt, heeft afgesloten met een cijfer van ten minste 7,0. In Deel B kunnen aanvullende eisen zijn gesteld.

ARTIKEL 4.2 TOEKENNING GRADEN

De graad die het College van Bestuur verleent nadat dat de examencommissie heeft vastgesteld dat de student het examen van de opleiding met goed gevolg heeft afgelegd, staat vermeld in Deel B.

ARTIKEL 4.3 GETUIGSCHRIFTEN

1. Het College van Bestuur stelt het model van de getuigschriften en de hierna genoemde bijlagen vast na overleg met de faculteitsdirecteuren en met inachtneming van artikel 7.11 van de WHW. In ieder geval wordt op de getuigschriften vermeld:
 - a. de naam van de opleiding en de instelling, zoals vermeld in het CROHO-register;
 - b. welke onderwijseenheden het examen omvatte (wordt vermeld in een bijlage);
 - c. in voorkomende gevallen welke minor is behaald;
 - d. in voorkomende gevallen welke bevoegdheid daaraan is verbonden;
 - e. welke graad door het College van Bestuur is verleend;
 - f. op welk tijdstip de opleiding voor het laatst is geaccrediteerd, dan wel de toets nieuwe opleiding met goed gevolg heeft ondergaan;
 - g. indien het een gezamenlijke opleiding of afstudeerrichting betreft, de naam van de instelling of instellingen die de bedoelde opleiding of afstudeerrichting mede heeft of hebben verzorgd.

2. In een bijlage bij het getuigschrift (de cijferlijst) worden de onderwijseenheden van het examen en de behaalde minor benoemd, waarbij tevens per onderwijseenheid de omvang in studiepunten (EC) en de behaalde beoordeling wordt vermeld.
3. Het getuigschrift en de bijlagen (de cijferlijsten) worden opgesteld in het Nederlands. Aan de student wordt per aan de opleiding verbonden examen niet meer dan één getuigschrift uitgereikt.
4. Aan het getuigschrift voor het examen van de opleiding wordt een supplement gevoegd dat tot doel heeft inzicht bieden in de aard en inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. Het supplement bevat in ieder geval:
 - a. de naam van de opleiding en de instelling die de opleiding verzorgt;
 - b. of het een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs dan wel een opleiding in het hoger beroepsonderwijs betreft;
 - c. een beschrijving van de inhoud van de opleiding;
 - d. de studielast van de opleiding;
 - e. indien van toepassing: vermelding van studieonderdelen die in het buitenland zijn behaald, inclusief het aantal toegekende studiepunten

Het getuigschrift wordt opgesteld in het Nederlands, het supplement wordt opgesteld in het Engels, en de cijferlijst wordt zowel in het Nederlands als het Engels opgesteld.

ARTIKEL 4.4 AFGIFTE GETUIGSCHRIFTEN

1. De examencommissie stelt in samenspraak met de onderwijsmanager de data vast waarop de getuigschriften, bedoeld in dit hoofdstuk, in een openbare bijeenkomst georganiseerd door de opleiding worden uitgereikt.
2. Indien betrokkene niet wenst deel te nemen aan de openbare bijeenkomst tot uitreiking van het getuigschrift dan is het getuigschrift, met bijlage en het supplement, beschikbaar binnen 20 werkdagen na het vaststellen van de uitslag van het examen.
3. Een getuigschrift wordt niet uitgereikt op het moment dat een student niet ingeschreven stond op de door de examencommissie vastgestelde examendatum of indien de student het verschuldigde collegegeld van één of meerdere inschrijvingsjaren niet heeft betaald.
4. Voor zover uit de administratie van de instelling niet blijkt dat de student heeft voldaan aan de desbetreffende vereisten, overlegt de student bij zijn verzoek tot uitreiken van het getuigschrift de volgende stukken:
 - a. een bewijs van inschrijving voor het studiejaar waarin de examendatum zoals door de examencommissie vastgesteld en opgenomen op het getuigschrift ligt;
 - b. een bewijs van betaling van het collegegeld van alle inschrijvingsjaren;
 - c. bewijzen van het behalen van onderwijseenheden.
5. Indien is voldaan aan het derde en vierde lid van dit artikel en artikel 4.1, in het bijzonder het eerste lid, dan reikt de examencommissie het getuigschrift uit ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd. Het getuigschrift wordt ondertekend door de (plaatsvervangend) voorzitter, de (plaatsvervangend) secretaris van de examencommissie en door de student.
6. Geen getuigschrift voor de propedeuse wordt uitgereikt aan degene die van de examencommissie vrijstelling heeft gekregen om deze fase van de opleiding te volgen.
7. De student die aanspraak heeft op uitreiking van een getuigschrift kan de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan. De student dient daartoe een verzoek in bij de examencommissie. In dit verzoek wordt aangegeven, om welke reden het uitstel wordt verzocht en welke termijn van uitstel wordt gevraagd. De examencommissie heeft een termijn van 20 werkdagen na ontvangst van het verzoek om te beslissen. Het is de verantwoordelijkheid van de student die het verzoek indient om dit tijdig te doen.

ARTIKEL 4.5 VERKLARING BIJ VERTREK

Op verzoek van degene die een (of meer dan een) tentamen(s) met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift als bedoeld in dit hoofdstuk kan worden uitgereikt, geeft de examencommissie een verklaring af waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door diegene met goed gevolg zijn afgelegd.

HOOFDSTUK 5: TOETSEN, TENTAMENS EN BEOORDELING

ARTIKEL 5.1 TOETSING BINNEN DE OPLEIDING

1. Een tentamen ter afsluiting van een onderwijseenheid bestaat uit één of meerdere toetsen. Elke toets omvat het door de examiner te verrichten onderzoek naar de kennis, het inzicht, de competenties dan wel de vaardigheden alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
2. Een toets wordt mondeling, schriftelijk of op een andere wijze afgelegd. De wijze waarop wordt getoetst, wordt voordat de onderwijseenheid aanvangt, per onderwijseenheid aangegeven in de bijlagen met de onderwijsprogramma's van de opleiding van deze regeling of door middel van een verwijzing naar een ander schriftelijk stuk waarin dat is opgenomen. Aanvullende informatie is terug te vinden in Deel B.
3. In bijzondere gevallen is de examencommissie bevoegd om op een schriftelijk en met redenen omkleed verzoek te bepalen dat een toets op andere wijze dan in deze regeling opgenomen, wordt afgelegd. De examencommissie heeft een termijn van 20 werkdagen na ontvangst van het verzoek om te beslissen. Het is de verantwoordelijkheid van degene die het verzoek indient om dit tijdig te doen.

ARTIKEL 5.2 FREQUENTIE VAN TOETSING, TOETSROOSTER, TOETSREGELS

1. Tot het afleggen van een toets wordt tweemaal per studiejaar gelegenheid gegeven. Eventuele afwijkingen daarvan, staan in Deel B.
2. In bijzondere gevallen kan de examencommissie op een schriftelijk en met redenen omkleed verzoek van een student beslissen om afwijkingen met betrekking tot het aantal gelegenheden voor een toets toe te staan.
3. Aan de deelname aan een toets kan de voorwaarde voor inschrijving voor een toets worden verbonden.
4. Het toetsrooster wordt onder verantwoordelijkheid van de onderwijsmanager, na overleg met de examencommissie bekendgemaakt via de in Deel B genoemde kanalen en termijnen.
5. Voor elke toets benoemt de examencommissie een of meerdere examinatoren die voldoen aan de voorwaarden gesteld in artikel 7.1, achtste lid, van deze regeling.
6. Op elke toets zijn mede de regels met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens toetsen en tentamens van toepassing, zoals opgenomen in het document "Regels met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens toetsen". Voormelde regels worden, in afstemming met de examencommissies, opgesteld door Onderwijs- & Studentzaken, en zijn terug te vinden op het intranet.
7.
 - a. Indien een student of extraneus, voor een toets in het studiejaar 2016/2017 een onvoldoende beoordeling heeft gekregen en in het huidig studiejaar 2017/2018 alsnog de desbetreffende toets wil afleggen, dan gelden de eisen uit deze regeling voor het afleggen van de toets. Indien de eisen in het studiejaar 2017/2018 ingrijpend gewijzigd zijn ten opzichte van het studiejaar 2016/2017 of indien de toets maakt geen deel meer uitmaakt van het onderwijsprogramma in 2017/2018 dan heeft de student de keus om:
 - de toets alsnog af te leggen conform de eisen uit het studiejaar 2016/2017, of
 - de toets af te leggen conform de eisen van het huidig studiejaar 2017/2018.
 - b. Of de eisen voor een toets ingrijpend gewijzigd zijn, is ter beoordeling van de examencommissie. Uiterlijk bij de start van de betreffende onderwijseenheid waaraan een toets is verbonden, wordt via de gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding, terug te vinden in Deel B, bekendgemaakt of genoemde eisen ingrijpend veranderd zijn en op welke wijze de student aanspraak kan maken op een overgangsregeling.

- c. De datum en het tijdstip waarop een toets van het studiejaar 2016/2017 in het studiejaar 2017-2018 wordt afgenomen, wordt door de onderwijsmanager, na overleg met de examencommissie, vastgesteld en bekendgemaakt via de gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding op ELO en de overige in Deel B genoemde communicatiekanalen.
 - d. Bij iedere overgangsregeling wordt overeenkomstig de voorschriften van het *"Uitvoeringsreglement bij de onderwijs- en examenregelingen van de bachelor- en master opleidingen"* gehandeld. Voormelde regeling is terug te vinden op het intranet.
8. De onderwijsmanager draagt, via de gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding, opgenomen in Deel B, zorg voor de publicatie van een overzichtslijst (ook genoemd: conversielijst of transponeringstabel) met de voor het eerst vervallen onderwijseenheden (met de bijbehorende toetsen) en de daarvoor ter vervanging aangewezen onderwijseenheden (met de toetsen) uit dit huidige studiejaar. Het vorenstaande is van toepassing indien het onderwijsprogramma voor een opleiding ingrijpend gewijzigd is/wordt. Het is mogelijk dat hierbij wijzigingen optreden in het aantal studiepunten (EC) dat behaald moet worden. Deze conversielijst/ transponeringstabel wordt geplaatst op ELO.
9. Indien geen gebruik is gemaakt van het zesde lid en een student geen gebruik heeft gemaakt van de gelegenheden tot herkansing bedoeld in het vijfde lid, dan wel hiervoor een onvoldoende beoordeling heeft gekregen, dan moet de student een door de examencommissie aangewezen toets afleggen.

ARTIKEL 5.3 WIJZE VAN TOETSING

1. De (verschillende) opleidingen kennen een grote diversiteit aan (of groot aantal verschillende) toetsvormen.
2. Bij de verschillende toetsvormen worden de daarbij passende methoden (kwaliteitscriteria) gehanteerd (toegepast) voor kwaliteitsborging.
3. Mondeling wordt niet meer dan een student of extraneus tegelijkertijd getoetst, tenzij de examencommissie anders heeft bepaald. In deel B staan (eventueel) de onderwijseenheden vermeld waarbij studenten tegelijkertijd worden getoetst.
4. Het afnemen van mondelinge toetsen kan openbaar zijn. De examencommissie is bevoegd daarover nader te beslissen, al dan niet op eigen initiatief of op verzoek van de student.

ARTIKEL 5.4 VOLGORDE VAN TOETSEN

Toetsen kunnen in een willekeurige volgorde worden afgelegd. Eventuele uitzonderingen daarop, staan vermeld in Deel B.

ARTIKEL 5.5 VRIJSTELLING VAN HET AFLEGGEN VAN TOETSEN EN TENTAMENS

1. Bepaalde diploma's en getuigschriften geven het recht op een vrijstelling van het afleggen van toetsen. Deel B beschrijft welke dat zijn, en op welke wijze de student een verzoek kan indienen om in aanmerking te komen voor een dergelijke vrijstelling.
2. De student die op andere gronden dan die (eventueel) blijken uit het vorige lid, meent in aanmerking te komen voor vrijstelling van het afleggen van een of meerdere toetsen (behorende bij een of meerdere onderwijseenheden) dient daartoe binnen een in Deel B genoemde termijn een schriftelijk gemotiveerd verzoek in bij de examencommissie. De student motiveert zijn verzoek met de uitslag van vergelijkbare toetsen of tentamens die hij elders in het hoger onderwijs met goed gevolg heeft afgelegd, dan wel met bewijzen van elders verworven competenties (EVC) opgedaan binnen of buiten het hoger onderwijs. Degene die een EVC-procedure heeft doorlopen, sluit bij het verzoek de EVC-rapportage bij. De examencommissie kan, namens het College van Bestuur, vrijstelling verlenen van het propedeutisch examen op grond van het bezit van een aan het propedeutisch getuigschrift van de opleiding ten minste gelijkwaardig Nederlands of buitenlands getuigschrift.

3. De examencommissie beoordeelt aan de hand van de overgelegde bewijsstukken of de student reeds voldoet aan de vereisten gesteld voor de toets(en) van de desbetreffende onderwijseenheid of een onderdeel daarvan. De examencommissie kan ook verlangen dat de student zijn competentieniveau ter zake in een toets aantoot. Indien tot toetsing wordt besloten, dan stelt de examencommissie een document met de inhoud en de procedure hiervan ter beschikking aan de betrokkene.
4. De examencommissie kent een verzoek voor een vrijstelling toe, indien de student naar haar oordeel voldoet aan de vereisten gesteld voor de toets(en) van de desbetreffende onderwijseenheid of een onderdeel daarvan. De examencommissie informeert de student schriftelijk over haar beslissing, en doet dat binnen 20 werkdagen. De termijn van 20 werkdagen gaat in, vanaf het moment dat het verzoek compleet is (het afwachten van aanvullende stukken om het verzoek te completeren, schort voormelde termijn dus op).
5. Indien een vrijstelling wordt toegekend, ontvangt de student een door de examencommissie ondertekend bewijs van vrijstelling. Een kopie van dit bewijs wordt door de examencommissie toegevoegd aan het dossier van de student.
6. Bij de StudieVoortgangsAdministratie geldt in beginsel de ondertekeningsdatum van het vrijstellingsbewijs als de datum waarop de onderwijseenheid of een onderdeel daarvan is behaald. Het is de verantwoordelijkheid van de student om tijdig een verzoek tot vrijstelling in te dienen.
7. De opleiding kan besluiten dat het niet mogelijk is een vrijstelling voor een toets te verkrijgen, indien de toets onderdeel uitmaakte van een opleiding waarvoor de student, al dan niet bij Hogeschool Leiden, een bindend studieadvies heeft ontvangen. Indien van toepassing, dan wordt in Deel B beschreven welke toets(en) dit betreft.

ARTIKEL 5.6 BEOORDELING VAN TOETSEN, TOEKENNING VAN STUDIEPUNTEN (EC)

1. De beoordeling van een toets door een examinator vindt plaats aan de hand van vastgestelde criteria die uiterlijk bij aanvang van de betreffende onderwijseenheid bekend zijn gemaakt aan de student of extraneus via de gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding, zoals terug te vinden in Deel B. De beoordeling en de onderbouwing van de beoordeling aan de hand van de beschreven criteria voor de beoordeling, worden door de examinator schriftelijk vastgelegd.
2.
 - a. De beoordeling van een toets wordt uitgedrukt in een cijfer of een kwalificatie. Een cijfer is een op één decimaal afgerond getal, variërend van 1,0 t/m 10,0 dan wel een geheel getal, variërend van 1 t/m 10.
 - b. Een voldoende beoordeling voor een toets wordt uitgedrukt in een cijfer van ten minste 5,5 dan wel in een kwalificatie zoals "voldoende" of "voldaan". Een onvoldoende beoordeling voor een toets wordt uitgedrukt in een cijfer van ten hoogste 5,4 of in een kwalificatie zoals "onvoldoende", of "niet voldaan".
 - c. De opleiding kan ook andere kwalificaties hanteren dan bedoeld in vorenstaande onderdelen. Dergelijke kwalificaties staan in Deel B.
3. Indien de student of extraneus een toets aflegt waarvoor hij al eerder een beoordeling heeft gekregen, geldt, onverminderd het vierde lid, de beste beoordeling als beoordeling voor de toets.
4.
 - a. Indien een tentamen van de onderwijseenheid uit meerdere toetsen bestaat, krijgt de student of extraneus een voldoende beoordeling voor het tentamen, indien hij voor alle toetsen een voldoende beoordeling heeft gekregen. Opleidingsspecifieke afwijkingen ten aanzien van deze bepaling zijn toegestaan. Indien daarvoor is gekozen, zijn die terug te vinden in Deel B.
 - b. Onverminderd onderdeel a, kan voor het vaststellen van het cijfer, of een andersoortige beoordeling of kwalificatie van een tentamen, indien dit tentamen uit meerdere toetsen bestaat, gebruik gemaakt worden van een weging. Van deze weging wordt melding gemaakt in de bijlagen met het onderwijsprogramma waar de onderwijseenheid deel van uitmaakt.
 - c. De wijze van totstandkoming van de (eind)cijfers is in Deel B weergegeven.
 - d. Opleidingsspecifieke aanvullingen ten aanzien van dit artikel zijn terug te vinden in Deel B.

5. Bij een voldoende beoordeling voor een tentamen krijgt de student of extraneus de aan de onderwijseenheid verbonden studiepunten (EC) toegekend. Als een student of extraneus een vrijstelling voor een onderwijseenheid heeft gekregen dan is de onderwijseenheid behaald en worden de bijbehorende studiepunten (EC) toegekend.
6. De student of extraneus kan geen studiepunten (EC) behalen door compensatie van een onvoldoende beoordeling voor een tentamen met één of meer voldoende beoordelingen van andere tentamens, tenzij de examencommissie hierover anders besluit. Opleidingsspecifieke afwijkingen ten aanzien van deze bepaling zijn toegestaan. Indien daarvoor is gekozen, zijn die terug te vinden in Deel B.
7. Indien er sprake is van een aanwezigheidsplicht, dan is die plicht beschreven in Deel B.

ARTIKEL 5.7 GELDIGHEIDSDUUR VAN BEOORDELINGEN

1. Indien de opleiding een geldigheidsduur heeft verbonden aan toetsen, dan zijn de desbetreffende bepalingen opgenomen in Deel B.
2. De examencommissie kan de eventuele geldigheidsduur van een beoordeling verlengen. Dat verlengen kan de examencommissie op eigen initiatief doen of nadat de student hiertoe vóór het verstrijken van de geldigheidsduur een gemotiveerd schriftelijk verzoek bij de examencommissie heeft ingediend. Indien de examencommissie de geldigheidsduur verlengt, dan geeft zij in het besluit waarin de verlenging is bekendgemaakt, exact de datum aan tot wanneer de geldigheidsduur is verlengd of het (aantal) studiejaar (jaren) waarmee de geldigheidsduur is verlengd.

ARTIKEL 5.8 REGISTRATIE EN BEKENDMAKING VAN GEKREGEN BEOORDELINGEN EN BEHAALDE STUDIEPUNTEN (EC)

1. Iedere beoordeling dient door de examinator te worden geregistreerd in de StudieVoortgangsAdministratie (OSIRIS). In geval van een voldoende beoordeling voor een toets, wordt als datum waarop de studiepunten (EC) zijn behaald de datum geregistreerd waarop de student de toets heeft afgelegd.
2. De daartoe aangewezen examinator stelt na het afnemen van een toets de beoordeling vast en maakt, voordat er recht is op inzage zoals bedoeld in artikel 5.9, deze bekend door registratie in de StudieVoortgangsAdministratie (OSIRIS). De maximale vaste termijn voor vaststellen en bekendmaken, gerekend vanaf de toetsdatum, bedraagt voor een
 - a. mondelinge toets: vijf werkdagen;
 - b. schriftelijke toets: vijftien werkdagen;
 - c. op andere wijze af te leggen toets: vijftien werkdagen.
3. De hogeschool draagt zorg voor een regelmatige actualisering van de bij haar geregistreerde beoordelingen van de student in de StudieVoortgangsAdministratie. De student kan zijn studievoortgangsoverzichten zelf raadplegen.
4. In geval van bijzondere situaties bepaalt de examencommissie of de in het tweede lid genoemde termijn verlengd wordt. Indien de termijn wordt gewijzigd, wordt de student of extraneus hiervan op de hoogte gesteld via de voor de opleiding gebruikelijke communicatiekanalen, zoals genoemd in Deel B.

ARTIKEL 5.9 INZAGERECHT EN BEWARING

1. Een student heeft recht op inzage van zijn beoordeling, waarbij de inzage uiterlijk 20 werkdagen na publicatie van het cijfer plaatsvindt, en binnen een redelijke termijn voor een hernieuwde mogelijkheid om de toets af te leggen. Een student heeft in geval van:
 - a. schriftelijke toetsen, het recht op inzage in het beoordeelde schriftelijke werk, de vragen en opdrachten van het tentamen of de toets, alsmede de normen waarmee de beoordeling tot stand is gekomen;
 - b. mondelinge toetsen, het recht op een toelichting aan de hand van de normen waarmee de beoordeling tot stand is gekomen;
 - c. een andere wijze: het recht op toelichting aan de hand van de normen waarop de beoordeling tot stand is gekomen.

2. De wijze waarop de inzage is geregeld, is opgenomen in Deel B.
3. Indien het geplande inzagemoment aantoonbaar strijd oplevert met de stage van een student, dan heeft de student recht op een alternatief inzagemoment. De student dient daartoe, binnen twintig dagen na bekendmaking van het inzagemoment, een verzoek in bij de examencommissie. De examencommissie beziet de mogelijkheden binnen de stage en stelt vervolgens een nieuw inzagemoment vast. Indien nodig, dan wordt de examinerator bij deze besluitvorming betrokken.
4. Het beoordeelde werk wordt bewaard door één van de examineratoren dan wel door een centraal geregelde voorziening. Het bewaarde werk wordt niet vernietigd, totdat er ten minste twee jaren zijn verstreken nadat de beoordeling is vastgesteld en bekend gemaakt in de StudieVoortgangsAdministratie (OSIRIS).
5. In afwijking van het vierde lid worden de eindwerkstukken (scripties, afsluitende onderzoeken of examens) die met goed gevolg zijn afgelegd (of het beeldmateriaal daarvan) minimaal zeven jaar bewaard, na publicatie van het cijfer (of andere vorm van beoordeling).

ARTIKEL 5.10 ONREGELMATIGHEDEN, FRAUDE EN PLAGIAAT

1. Indien wordt vermoed dat een student zich schuldig maakt aan een onregelmatigheid stelt de examinerator of surveillant hiervan een rapport op. Zo snel mogelijk na de constatering van de onregelmatigheid, overhandigt hij het rapport aan de examencommissie. De student wordt desalniettemin in de gelegenheid gesteld de desbetreffende toets op het desbetreffende moment af te ronden.
2. Een onregelmatigheid houdt in dat de student zich niet houdt aan de voorschriften zoals genoemd in het document "Regels met betrekking tot de goede gang van zaken bij toetsen", (terug te vinden op intranet) dan wel fraude of plagiaat pleegt.

Onder fraude wordt in ieder geval verstaan:

- a. het tijdens de toetsing raadplegen van bronnen die niet zijn toegestaan;
- b. het overnemen of kopiëren uit het werk van andere studenten die aan de toetsing deelnemen of hebben deelgenomen en dit vervolgens als authentiek, eigen werk aanbieden aan de examineratoren;
- c. het moedwillig onjuist weergeven van onderzoeksgegevens in een onderzoeksrapport;
- d. het bewust gelegenheid geven aan anderen tot zich schuldig maken aan fraude;
- e. een poging tot het plegen van fraude;
- f. het tijdens het nabespreken dan wel achteraf inzien van de gemaakte toets zonder toestemming van de examinerator of examencommissie maken van aantekeningen, enige wijzigingen aanbrengen, verbeteringen of anderszins commentaar op het gemaakte werk of bijbehorende formulieren dat de toets of onderdeel van de toets was.

Onder plagiaat wordt in ieder geval verstaan:

- g. het overnemen of kopiëren uit het werk van anderen en dit vervolgens als authentiek, eigen werk aanbieden aan de examineratoren;
- h. het zonder bronvermelding overnemen van teksten uit artikelen, of uit door anderen geschreven werken, hetzij door te "knippen en plakken" uit elektronische documenten, hetzij door passages letterlijk over te typen;
- i. het bewust gelegenheid geven aan anderen tot zich schuldig maken aan plagiaat.

Onder onregelmatigheid wordt in ieder geval verstaan:

- j. een verstoring van de orde of goede gang van zaken tijdens het moment van het afleggen van een toets of tentamen, waardoor de examencommissie redelijkerwijs niet meer kan borgen dat de resultaten van de toets of het tentamen op realistische wijze het kennisniveau weerspiegelen van de studenten die de toets of het tentamen hebben afgelegd;
- k. het maken van foto's of andersoortige kopieën van de toets(vragen) voorafgaand aan de toets, tijdens het afleggen daarvan, of na het afleggen van de toets;
- l. het maken van foto's of kopieën van een toets, tijdens de inzage van een toets.

- 2a. Onverminderd de overige leden van dit artikel kan een doen of nalaten van een medewerker van de hogeschool dan wel van een student ertoe leiden dat er sprake is van een aan zekerheid grenzend vermoeden dat zich een onregelmatigheid heeft voorgedaan. Die onregelmatigheid is al dan niet genoemd in de overige leden van dit artikel of is een doen of nalaten in strijd met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt. Indien voormelde onregelmatigheid ertoe leidt dat de examencommissie niet langer kan borgen dat de resultaten van de toets op realistische wijze het kennisniveau weerspiegelen van de student of de studenten die de toets of het tentamen heeft of hebben afgelegd, kan de examencommissie besluiten over te gaan tot het nemen van een beslissing als bedoeld in het vijfde lid.
3. De melding van de onregelmatigheid, fraude of plagiaat wordt op de eerstvolgende vergadering van de examencommissie na ontvangst van het rapport besproken, waarbij wordt bepaald op welke wijze de melding wordt onderzocht. Voordat de examencommissie na het onderzoek van de melding een beslissing neemt, worden de student(en) en eventuele belanghebbenden in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Het horen geschiedt in beginsel conform de procedure, bedoeld in bijlage A. Van het horen kan louter worden afgezien als de examencommissie inmiddels genoegzaam heeft vastgesteld dat er geen sprake is van een onregelmatigheid, fraude of plagiaat; of in die gevallen dat de student:
 - heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord, niet binnen een door de examencommissie gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord.
4. De student, of de studenten, wordt, of worden, na ontvangst van het rapport over een geconstateerde onregelmatigheid of fraude door de examencommissie erop gewezen dat de toets niet wordt beoordeeld, totdat de examencommissie heeft beslist welke consequenties zij aan het geconstateerde verbindt.
5. In geval van een onregelmatigheid, fraude of plagiaat kan de examencommissie beslissen, met inachtneming van het negende lid, dat ten aanzien van een student of een groep van studenten het volgende geldt:
 - a. aan het gemaakte werk geen beoordeling wordt toegekend, dan wel dat na overleg met de examinerator de reeds gegeven beoordeling ongeldig wordt verklaard;
 - b. indien de onregelmatigheid of fraude pas na afloop van het examen wordt vastgesteld, kan de student het getuigschrift van de opleiding worden onthouden of kan van de student het getuigschrift worden teruggevorderd waarbij de examencommissie kan bepalen dat de betrokken student het getuigschrift slechts wordt uitgereikt na een hernieuwd(e) toets of examen in de door de examencommissie aan te wijzen onderdelen en op een door haar te bepalen wijze;
 - c. de student gedurende ten hoogste één jaar het recht wordt ontnomen om één of meer door de examencommissie aan te wijzen toetsen van de opleiding af te leggen;
 - d. dat in geval van ernstige onregelmatigheden dan wel herhaaldelijke fraude aan het College van Bestuur een advies wordt uitgebracht om de inschrijving voor de opleiding definitief te beëindigen;
 - e. een combinatie van maatregelen is tevens mogelijk.
6. Indien de examencommissie beslist dat er geen sprake is van een onregelmatigheid of fraude dan zal de toets alsnog worden beoordeeld of, indien dit niet mogelijk is, zal er door de examencommissie een op het concrete geval toegespitste bijzondere voorziening worden getroffen.
7. De examencommissie komt, met inachtneming van het negende lid, binnen 20 werkdagen na ontvangst van het rapport met de melding van een onregelmatigheid of fraude tot een beslissing. In afwijking van voormelde 20 werkdagen dient de beslissing uiterlijk 5 werkdagen voor de herkansing te worden gegeven.
8. De beslissing van de examencommissie wordt de student schriftelijk (per brief of per e-mail) medegedeeld, waarbij de student gewezen wordt op de mogelijkheid tegen het besluit in beroep te gaan.

9. Indien het cijfer voor de toets of het tentamen reeds in rechte is vastgesteld, beziet de examencommissie in hoeverre dat cijfer aanpassing behoeft. Indien nodig, treedt de examencommissie daartoe in overleg met de examiner en wordt gezien binnen wiens bevoegdheid de te nemen beslissing valt.

HOOFDSTUK 6: STUDIELOOPBAANBEGELEIDING EN (BINDEND) STUDIEADVIES

ARTIKEL 6.1 STUDIELOOPBAANBEGELEIDING

1. a. De onderwijsmanager faciliteert namens het College van Bestuur, conform artikel 4.11 van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden, adequate studieloopbaanbegeleiding van de student, mede ten behoeve van zijn oriëntatie op mogelijke studiewegen binnen en buiten de opleiding. Tevens draagt de onderwijsmanager zorg voor bekendmaking van de geboden studieloopbaanbegeleiding via de in Deel B genoemde gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding.
- b. Voor een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs is in Deel B opgenomen op welke wijze de opleiding daar invulling aan geeft.
2. Ter bespreking van problemen die rechtstreeks verband houden met de opleiding kan de student zich wenden tot zijn daartoe aangewezen studieloopbaanbegeleider. Ook voor problemen van persoonlijke aard die al dan niet rechtstreeks verband houden met de opleiding kan een student zich desgewenst tot de studieloopbaanbegeleider richten. Een formele melding van persoonlijke omstandigheden die van invloed (kunnen) zijn op het bindend studieadvies kan evenwel alleen geschieden conform artikel 6.4, achtste tot en met elfde lid.
3. Met problemen van persoonlijke aard die al dan niet rechtstreeks verband houden met de opleiding kan de student zich tevens wenden tot de studentendecaan. Voor meer informatie over de studentendecaan, zie daarvoor de website en intranet van Hogeschool Leiden. Naast de studentendecaan kan de student desgewenst contact opnemen met de coördinator Studeren met een functiebeperking (Sfb), de intern vertrouwenspersoon of met de extern vertrouwenspersoon.
4. Indien een student:
 - geruime tijd geen deel heeft genomen aan het onderwijs,
 - geruime tijd geen contact heeft gehad met de hogeschool,
 - niet reageert op verzoeken van zijn loopbaanbegeleider, en
 - ook op een andere wijze dan voormeld niet blijkt geeft (of laat geven) van redelijkerwijs beoogde deelname aan het onderwijs,dan kan de onderwijsmanager besluiten gepaste maatregelen te nemen.

ARTIKEL 6.2 STUDIEADVIES

1. De examencommissie brengt namens het College van Bestuur aan iedere student, uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van de opleiding, een schriftelijk studieadvies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de opleiding.
2. Voor een deeltijdstudie kan het moment waarop een studieadvies wordt uitgebracht op een ander moment liggen dan dat van de voltijdse of duale studie. Is dit het geval dan wordt dat moment opgenomen in Deel B.
3. Indien persoonlijke omstandigheden van invloed zijn geweest op de studievoortgang van de student (artikel 6.4, negende lid), kan de examencommissie naast het advies aan het eind van het eerste jaar (bedoeld in het eerste lid) ook na het eerste jaar van inschrijving een studieadvies aan een student uitbrengen. Deze mogelijkheid blijft bestaan, zolang het propedeutisch examen van de opleiding niet met goed gevolg is afgelegd.

ARTIKEL 6.3 BINDEND STUDIEADVIES

1. De examencommissie kan namens het College van Bestuur aan het studieadvies, bedoeld in artikel 6.2, een afwijzing voor de opleiding verbinden, hierna te noemen: bindend studieadvies.
2. Een bindend studieadvies wordt slechts gegeven, indien de student naar het oordeel van de examencommissie, met inachtneming van persoonlijke omstandigheden, genoemd in bijlage III van het Studentenstatuut van Hogeschool Leiden, niet geschikt wordt geacht

voor de opleiding, doordat zijn studieresultaten niet voldoen aan de vereisten gesteld in artikel 6.4, eerste tot en met vierde lid.

3. Van de student die een bindend studieadvies heeft ontvangen, wordt de inschrijving van de desbetreffende opleiding beëindigd (conform artikel 7.42, derde lid, van de WHW) met ingang van de maand volgend op de maand waarin de beslissing tot een bindend studieadvies is genomen. Bovendien kan de student zich niet opnieuw inschrijven voor dezelfde opleiding. De student is zelf verantwoordelijk voor het afhandelen van zijn studievoorzieningen, zoals studiefinanciering en het ov-reisproduct. Met de aanduiding "dezelfde opleiding" worden de opleidingsvarianten voltijd, deeltijd en duaal bedoeld, tenzij in de beslissing tot een bindend studieadvies anders is aangegeven.
4. De bepaling in het derde lid geldt tevens voor de opleiding of opleidingen waarmee de opleiding, waarvoor de student stond ingeschreven, een gemeenschappelijke propedeuse heeft, zoals is vastgelegd in de onderwijsprogramma's van de opleidingen.
5. Een bindend studieadvies wordt niet eerder dan tegen het einde van het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van de opleiding uitgebracht. Aan de student die een verzoek tot uitschrijving vóór 1 februari van het eerste jaar van inschrijving indient, wordt geen bindend studieadvies uitgebracht. Of de eerdere behaalde studiepunten kunnen worden gebruikt nadat de student zich opnieuw heeft ingeschreven, is afhankelijk van hetgeen is bepaald in hoofdstuk 5, in het bijzonder artikel 5.7.
6. Voor een deeltijdstudie kan het moment waarop een studieadvies wordt uitgebracht op een ander moment liggen dan dat van de voltijdse of duale studie. Indien daarvan sprake is, zijn de desbetreffende bepalingen opgenomen in Deel B.
7. De student die een bindend studieadvies heeft ontvangen en die zich op een later tijdstip weer wil inschrijven voor dezelfde opleiding, of bij een andere opleiding waarop het ontvangen bindend studieadvies van toepassing is, dient daartoe een schriftelijk onderbouwd verzoek in bij de examencommissie. De examencommissie besluit, namens het College van Bestuur, alleen positief, indien betrokkene voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat hij gedurende de periode tussen het ontvangen van het bindend studieadvies en het indienen van het verzoek om zich opnieuw voor dezelfde opleiding te kunnen inschrijven, zich zodanig heeft ontwikkeld, dat hij de opleiding alsnog met goed gevolg kan afronden. Indien het bindend studieadvies een beperkte of minimale geldigheidsduur heeft, dan is die termijn opgenomen in Deel B.

ARTIKEL 6.4 VOORWAARDEN BINDEND STUDIEADVIES

1. De student ontvangt een bindend studieadvies op basis van de door de opleiding gehanteerde studienorm, zoals terug te vinden in Deel B.
2. Indien er sprake is van een deeltijdopleiding waarvoor een ander moment wordt gehanteerd waarop het BSA wordt uitgebracht, dan zijn de desbetreffende bepalingen omtrent de norm en het tijdstip opgenomen in Deel B.
3. Naast de minimumeis qua studiepunten, bedoeld in het eerste lid, kunnen er nog opleidingsspecifieke dan wel aanvullende eisen gelden op basis waarvan een BSA wordt uitgebracht. Indien daarvan sprake is, zijn die eisen opgenomen in Deel B.
4. Resultaten die zijn behaald door een vrijstelling tellen mee bij de vaststelling of de student heeft voldaan aan de verschillende normen, bedoeld in het eerste tot en met derde lid, die gelden voor het al dan niet uitbrengen van een bindend studieadvies.
5. Een bindend studieadvies kan alleen worden uitgebracht, indien de student tijdig en ten minste eenmaal schriftelijk, door de examencommissie, namens het College van Bestuur, is gewaarschuwd dat hij bij voortdurende, onvoldoende studievoortgang een bindend studieadvies zal ontvangen. In deze waarschuwing wordt een redelijke termijn vermeld waarbinnen de student zijn studieresultaten ten genoegen van de examencommissie moet hebben verbeterd, en de mogelijkheden die de opleiding daartoe biedt. De waarschuwing bevat tevens een omschrijving van de gevolgen van een bindend studieadvies.
6. De examencommissie besluit pas over het uitbrengen van een bindend studieadvies, nadat de student voorafgaand aan dit besluit in de gelegenheid is gesteld om gehoord te worden

door de examencommissie of een deel van de examencommissie.

7. Een beslissing tot het uitbrengen van een bindend studieadvies wordt schriftelijk, gemotiveerd en voorzien van informatie over de beroepsmogelijkheid aan een student gezonden.
8. Bij het uitbrengen van een bindend studieadvies wordt rekening gehouden met bijzondere omstandigheden van de student, bedoeld in bijlage III "persoonlijke omstandigheden bij studieadvies" van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden.
9. Indien persoonlijke omstandigheden van invloed zijn geweest op de studievoortgang van de student, is het de verantwoordelijkheid van de student ervoor zorg te dragen dat de examencommissie hiervan tijdig, uiterlijk tijdens het horen bedoeld in het zevende lid, op de hoogte is. De student draagt er zorg voor dat de melding van de persoonlijke omstandigheden, bedoeld in het achtste lid, is voorzien van de nodige bewijsstukken. De melding kan de student via de studentendecaan laten lopen. De studentendecaan en de examencommissie dragen er zorg voor dat meldingen van persoonlijke omstandigheden zeer vertrouwelijk worden behandeld.
10. Een student die verzuimt zijn persoonlijke omstandigheden tijdig te melden bij de examencommissie dan wel tijdig via de studentendecaan te laten melden, kan zich later bij het ontvangen van het bindend studieadvies niet meer beroepen op die omstandigheden, tenzij de student aantoont dat juist de bijzondere omstandigheden die tijdige melding hebben belet.
11. Indien wegens persoonlijke omstandigheden wordt afgezien van het uitbrengen van een bindend studieadvies dan wordt het (bindend) studieadvies uitgesteld. Aan het uitgestelde advies kunnen voorwaarden worden verbonden, zoals het moeten behalen van toetsen of studiepunten voor een bepaalde datum. De examencommissie draagt er zorg voor, dat voormelde voorwaarden schriftelijk (daaronder valt ook e-mail) worden vastgelegd. Ter bevordering van de studievoortgang kan de examencommissie de student een studieplan laten opstellen. Indien het (bindend) advies wordt uitgesteld dan blijft het mogelijk alsnog een bindend studieadvies uit te brengen, zolang de student het propedeutisch examen niet met goed gevolg heeft afgelegd.
12. Het in het elfde lid bedoelde studieplan bevat in ieder geval een duidelijke omschrijving van de afspraken, almede een termijn waarbinnen die afspraken moeten zijn behaald. Een studentendecaan of de studieloopbaanbegeleider kan de student desgewenst bijstaan bij het maken van het studieplan.

ARTIKEL 6.5 DOORSTROOM VAN PROPEDEUTISCHE FASE NAAR POSTPROPEDEUTISCHE FASE

1. Aan het einde van het eerste jaar van inschrijving stelt de examencommissie vast welke studenten kunnen doorstromen van de propedeutische fase naar de postpropedeutische fase. Toelaatbaar zijn:
 - a. studenten die het propedeutisch examen hebben behaald,
 - b. studenten die minstens de in artikel 6.4, eerste lid, bedoelde studienorm (BSA-norm) in de zin van: studiepunten (EC) hebben behaald in de propedeutische fase en, indien van toepassing, hebben voldaan aan de eisen bedoeld in artikel 6.4, tweede lid of derde lid.
2. Van studenten die een uitgesteld (bindend) studieadvies, als bedoeld in artikel 6.4, elfde lid, hebben ontvangen, bepaalt de examencommissie of deze studenten wel of niet kunnen doorstromen naar de postpropedeutische fase van de opleiding.
3. Het is mogelijk dat onderwijsactiviteiten in de propedeutische fase en de postpropedeutische fase gelijktijdig ingeroosterd zijn. Een student die deelneemt aan het onderwijs in zowel de propedeutische fase als de postpropedeutische fase kan daarvan hinder ondervinden. Onder "onderwijs" moet in ieder geval worden verstaan, hetgeen in artikel 1.1 is bedoeld met "contactuur".

ARTIKEL 6.6 VERWIJZING IN DE POSTPROPEDEUTISCHE FASE

Indien de opleiding afstudeerrichtingen verzorgt, zijn de nadere bepalingen omtrent de afstudeerrichtingen beschreven in deel B.

HOOFDSTUK 7: EXAMENCOMMISSIE

ARTIKEL 7.1 INSTELLING EXAMENCOMMISSIE, BENOEMING EXAMINATOREN

1.
 - a. Elke opleiding of groep van opleidingen heeft een examencommissie.
 - b. De faculteitsdirecteur, onderwijsmanager of andere functionaris buiten de examencommissie treedt niet in beslissingen van de examencommissie, die zij neemt op grond van de aan haar toegekende bevoegdheden.
2. De examencommissie is het orgaan dat op objectieve, deskundige en onafhankelijke wijze vaststelt of een student of extraneus voldoet aan de voorwaarden die deze regeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het behalen van de graad, bedoeld in artikel 4.2.
3. Het College van Bestuur stelt de examencommissie in en benoemt de leden op basis van hun deskundigheid op het terrein van de opleiding of groep van opleidingen. De benoeming geschiedt voor de duur van een studiejaar. De leden zijn terstond herbenoembaar, waarbij de leden maximaal vijf maal achtereenvolgens benoemd kunnen worden. Het College van Bestuur draagt er zorg voor dat bij de benoeming van de leden van de examencommissie er ten minste één herbenoemd lid is.
4. Bij de benoeming van de leden van de examencommissie draagt het College van Bestuur er zorg voor dat:
 - a. ten minste één lid als docent verbonden is aan de desbetreffende opleiding of aan een van de opleidingen die tot de groep van opleidingen behoort;
 - b. ten minste één lid afkomstig is van buiten de desbetreffende opleiding of een van de opleidingen die tot de groep van opleidingen behoort en hij tevens niet binnen het faculteit doceert;
 - c. leden van het College van Bestuur of personen die anderszins financiële verantwoordelijkheid dragen binnen de instelling niet worden benoemd.
5. Bij de instelling van de examencommissie worden een voorzitter, secretaris en diens plaatsvervangers benoemd.
6. De benoeming van de leden, bedoeld in het derde lid, wordt gedaan op voordracht van de faculteitsdirecteur. Alvorens tot een voordracht voor de leden over te gaan, hoort de faculteitsdirecteur de onderwijsmanager(s) en de zittende leden van de examencommissie over de samenstelling van de commissie voor de komende periode. Deze procedure wordt ook gevolgd bij een tussentijdse benoeming.
7. Het College van Bestuur draagt er zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie voldoende wordt gewaarborgd.
8. Voor het afnemen van toetsen en tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan wijst de examencommissie examinatoren aan. Als examiner kunnen slechts worden aangewezen, de leden van het personeel die zijn belast met het verzorgen van het onderwijs in de desbetreffende onderwijseenheid alsmede deskundigen van buiten de instelling. Examinatoren verstrekken de examencommissie de door haar gevraagde inlichtingen.
9. De examencommissie legt na afloop van elk studiejaar, uiterlijk 15 november van het volgende studiejaar, verantwoording af over haar activiteiten in een jaarverslag.

10. In een reglement met betrekking tot de examencommissies worden nadere regels - vastgelegd met betrekking tot:
- samenstelling,
 - benoeming,
 - werkwijze,
 - besluitvorming,
 - verantwoording en
 - faciliteiten van de examencommissie.

Het reglement examencommissies ziet tevens toe op de onderlinge verhoudingen binnen een opleiding en binnen de instelling alsook op de nadere eisen die gesteld worden aan examinatoren. Dit reglement is te vinden op het intranet van Hogeschool Leiden.

ARTIKEL 7.2 TAKEN EN BEVOEGDHEDEN EXAMENCOMMISSIE

1. De taken en verantwoordelijkheden van de examencommissies zijn vastgelegd in de WHW, de mandaatregeling van Hogeschool Leiden en deze onderwijs- en examenregeling. De examencommissie is in ieder geval belast met:
 - a. het vaststellen of een student een examen heeft behaald;
 - b. het uitreiken van getuigschriften, supplementen en verklaringen;
 - c. het borgen van de kwaliteit van toetsing, toetsen, tentamens en examens en het borgen van de kwaliteit van de organisatie en de procedures rondom toetsen, tentamens en examens; het CvB is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van tentamens en examens (ex. artikel 7.10, derde lid, WHW);
 - d. het verlenen van vrijstellingen van (nadere)vooropleidingseisen, bedoeld in hoofdstuk 2, waardoor een aanstaand student toelaatbaar is tot de opleiding;
 - e. het uitbrengen van een advies aan het College van Bestuur om een persoon wegens diens gedragingen of uitingen niet tot de opleiding toe te laten dan wel de inschrijving definitief te beëindigen (judicium abeundi);
 - f. het uitbrengen van een studieadvies, waaronder het bindend studieadvies;
 - g. het beoordelen van verzoeken om een bepaalde minor te mogen volgen;
 - h. het – met inachtneming van deze regeling, en behoudens de rol van de examiner - vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om de uitslag van tentamens, toetsen en examens te beoordelen en vast te stellen. Tot het instrumentarium waarover de examencommissie beschikt ter uitvoering van haar taken behoort niet de bevoegdheid om definitieve tentamenuitslagen vast te stellen dan wel te herzien. Wel zal bij de examiner, indien nodig, informatie ingewonnen moeten kunnen worden. Dit staat los van de eigenstandige standpuntbepaling van de examencommissie. Waar de examencommissie niet eigenstandig en in weerwil van de examiner het cijfer kan wijzigen, kan de examencommissie wel bepalen dat het examen, het tentamen of de toets opnieuw moet worden afgenomen;
 - i. het verlenen van vrijstellingen voor tentamens en toetsen van onderwijseenheden;
 - j. het beslissen over uitzonderingsregels in zaken met betrekking tot het afleggen van toetsen, tentamens en examens;
 - k. het treffen van maatregelen ingeval van onregelmatigheden, fraude of plagiaat;
 - l. het adviseren van de faculteitsdirecteur ter zake van de benoeming van leden van de examencommissie;
 - m. met, waar nodig, inachtneming van het oordeel van de desbetreffende examiner over het behaalde cijfer: het treffen van minnelijke schikkingen naar aanleiding van verzoeken daartoe van het college van beroep voor de examens (Cobex);
 - n. het jaarlijks opstellen van een verslag van haar werkzaamheden. Dit verslag wordt gezonden aan de faculteitsdirecteur en het college van bestuur.
2. De voorzitter van de examencommissie, of in zijn afwezigheid zijn plaatsvervanger, is bevoegd zaken die de examencommissie aangaan en die naar zijn oordeel geen uitstel kunnen verdragen, zelfstandig af te handelen. In de eerstvolgende vergadering van de examencommissie wordt hierover verantwoording afgelegd aan de voltallige examencommissie.
3. Tenzij in de WHW of deze regeling anders is bepaald, neemt de examencommissie of de examiner binnen een termijn van 20 werkdagen na ontvangst een beslissing op het ingediende verzoek. De examencommissie of de examiner kan op grond van zwaarwegende omstandigheden, afwijken van de gegeven beslistermijn. In dit laatste geval wordt betrokkene daarover onverwijld geïnformeerd, waarbij wordt aangegeven wanneer een beslissing wordt genomen.

4. In een beslissing van de examencommissie of de examiner wordt de student gewezen op de mogelijkheden om in beroep te gaan tegen de beslissing.
5. Indien een student bij de examencommissie een verzoek of een klacht indient waarbij een examiner betrokken is die lid is van de examencommissie, neemt de betrokken examiner geen deel aan de beraadslaging over dit onderwerp in de examencommissie. De examencommissie kan de examiner wel verzoeken zijn standpunt naar voren te brengen.

ARTIKEL 7.3 SAMENSTELLING, VERZOeken AAN EN BESLISSINGEN VAN EXAMENCOMMISSIE EN EXAMINATOR

1. De samenstelling van de examencommissie wordt gepubliceerd op de in Deel B aangegeven (digitale) locaties.
2. In Deel B staat aangegeven op welke wijze verzoeken aan de examencommissie kunnen worden ingediend
3. De examencommissie draagt er zorg voor dat alle interne belanghebbenden, zoals de betreffende docenten en de studieloopbaanbegeleider, op de hoogte gebracht worden van beslissingen over studenten die de examencommissie (of de examiner) heeft genomen. Indien nodig, met in achtneming van de privacy van de student, wordt ter informatie een kopie van het verzoek van de student bijgevoegd.

HOOFDSTUK 8: RECHTSBESCHERMING

ARTIKEL 8 RECHTSBESCHERMINGSMOGELIJKHEDEN

1. De student heeft het recht om binnen zes weken na bekendmaking van een beslissing van de examencommissie of de examinator een beroep in te dienen bij het Loket Rechtsbescherming Hogeschool Leiden. Het instellen van beroep schort de genomen beslissing niet op.
2. Een beroep dient schriftelijk, gemotiveerd, ondertekend en het bestreden besluit bijgevoegd ingediend worden bij:
Het Loket Rechtsbescherming Hogeschool Leiden
postbus 382
2300 AJ Leiden.
3. Het college van beroep voor de examens (Cobex) van Hogeschool Leiden behandelt de ingediende beroepen, bedoeld in het eerste lid.
4. Beroep kan door de ouders of (wettelijke) vertegenwoordigers van de student worden ingesteld, indien het beroepschrift is voorzien van een schriftelijke, ondertekende machtiging door de student.
5. In hoofdstuk 8 van het Studentenstatuut Hogeschool Leiden wordt de procedure bij het College van Beroep voor de Examens van Hogeschool Leiden, zoals opgenomen in dit artikel, nader geregeld. Daarnaast zijn in hoofdstuk 8 van het Studentenstatuut de overige rechtsbeschermingsprocedures, zoals bezwaar via de Geschillenadviescommissie en de klachtenprocedure geregeld. Het Studentenstatuut Hogeschool Leiden te raadplegen via www.hsleiden.nl.

HOOFDSTUK 9: SLOT- EN INVOERINGSBEPALINGEN

ARTIKEL 9.1 ONVOORZIENE GEVALLEN

In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslist de examencommissie, tenzij het gaat om onderwerpen die expliciet behoren tot de bevoegdheid van het College van Bestuur.

ARTIKEL 9.2 OVERGANGSBEPALINGEN

Bij een grondige wijziging van het onderwijsprogramma van de opleiding gelden de uitgangspunten van de overgangsregeling zoals genoemd in het "*Uitvoeringsreglement bij de onderwijs- en examenregelingen van de bachelor- en masteropleidingen*". Voormelde regeling is terug te vinden op het intranet.

ARTIKEL 9.3 BEKENDMAKING VAN DE REGELING

1. De onderwijsmanager draagt zorg voor een tijdige bekendmaking van de onderwijs- en examenregeling van, van de nadere regels die door de examencommissie zijn opgesteld alsmede van eventuele wijzigingen.
2. Deze onderwijs- en examenregeling is tevens te vinden op www.hsleiden.nl

ARTIKEL 9.4 CITEERTITEL, INWERKINGTREDING

Deze regeling kan worden aangehaald als het instellingsbrede deel van de onderwijs- en examenregeling 2017-2018 van de bacheloropleidingen van Hogeschool Leiden en treedt in werking op 1 september 2017.

BIJLAGE A: REGELS MET BETREKKING TOT HET HOREN DOOR DE EXAMENCOMMISSIE

Artikel 1

De examencommissie hoort studenten:

- a. in alle gevallen waarin het horen van studenten verplicht is gesteld, zoals ingeval van een fraudemelding of (het voornemen tot) het verlenen van een bindend negatief studieadvies;
- b. in alle andere gevallen waarin het horen naar het oordeel van de examencommissie noodzakelijk is voor een zorgvuldige besluitvorming.

Artikel 2

Het horen van studenten geschiedt overeenkomstig de in deze bijlage opgenomen regels.

Artikel 3

De student wordt per brief en per e-mail uitgenodigd te verschijnen op een hoorzitting, te houden op een door de examencommissie te bepalen plaats en tijdstip.

Artikel 4

De student mag zich altijd door een derde laten bijstaan. Van deze mogelijkheid wordt de student in de in artikel 3 bedoelde uitnodiging op de hoogte gesteld.

Artikel 5

De student dient uiterlijk twee werkdagen voor de hoorzitting aan de examencommissie kenbaar te maken of hij zich tijdens de hoorzitting zal laten bijstaan, onder opgave van de naam van degene die hem bijstaat en de relatie waarin de student tot die persoon staat.

Artikel 6

Het horen van de student geschiedt door ten minste twee personen (nader te noemen: de hoorcommissie) waarvan er ten minste één lid is van de examencommissie, die tijdens de hoorzitting de examencommissie vertegenwoordigt.

Artikel 7

Bij de opening van de hoorzitting wordt aan de student de aard en het doel van de hoorzitting kenbaar gemaakt. Tevens wordt de student meegedeeld hoe na afloop van de hoorzitting de procedure verder verloopt.

Artikel 8

De hoorcommissie stelt zoveel vragen als zij noodzakelijk acht om tot een zo volledig mogelijke beoordeling van de kwestie te komen.

Artikel 9

Aan het einde van de hoorzitting stelt de hoorcommissie de student in de gelegenheid nog vragen te stellen.

Artikel 10

De hoorcommissie sluit vervolgens de zitting.

Artikel 11

De hoorcommissie rapporteert schriftelijk over de hoorzitting aan de examencommissie en aan de student.

Artikel 12

Indien een student bij de examencommissie een verzoek of een klacht indient waarbij een examiner betrokken is die lid is van de examencommissie, neemt de betrokken examiner geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.

BIJLAGE B: OVERZICHT BIJLAGEN DEEL B

In de bijlagen van Deel B zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- A. Competenties van de opleiding
- B. Onderwijsprogramma's (post) propedeutische fase en / of associate-degree
- C -1 Keuzedeel: aanbod opleidingsminoren, inhoud en eisen per minor, rol examencommissie m.b.t. minoren.
- C -2 Aanvullende gegevens met betrekking tot minoren

Hogeschool Leiden

**Onderwijs- en examenregeling 2017-2018
van de bacheloropleidingen.**

DEEL B: OPLEIDINGSSPECIFIEK DEEL VAN DE BACHELOROPLEIDING BIO-INFORMATICA

CROHO - nummer 39215

Graad: Bachelor of Science

Dit opleidings specifieke gedeelte van de OER van de bacheloropleiding(en) is namens het College van Bestuur vastgesteld op 4 mei 2017, na instemming van de opleidingscommissie op 27 maart 2017.

INHOUDSOPGAVE DEEL B

Hoofdstuk 1:	Algemeen	40
Artikel 1.1	Begripsbepalingen	
Artikel 1.2	Reikwijdte van de regeling	
Artikel 1.3	Vaststelling en wijziging van de regeling	
Hoofdstuk 2:	Vooropleiding, toelatingseisen en vrijstellingen	41
Artikel 2.1	Vooropleidingseisen	
Artikel 2.2	Buitenlandse vooropleiding	
Artikel 2.3	Eisen werkkring deeltijd	
Artikel 2.4	Toelatingsonderzoek	
Artikel 2.5	Toelating duaal onderwijs, eisen werkkring	
Hoofdstuk 3:	Onderwijsprogramma	43
Artikel 3.1	Doelstelling van de opleiding	
Artikel 3.2	Inrichting van de opleiding	
Artikel 3.3	Samenstelling van de propedeutische fase	
Artikel 3.4	Samenstelling van de postpropedeutische fase (hoofdfase)	
Artikel 3.5	Samenstelling associate-degreeprogramma	
Artikel 3.6	Minor	
Artikel 3.7	Evaluatie opleiding	
Hoofdstuk 4:	Examens en getuigschriften	44
Artikel 4.1	De examens van de opleiding	
Artikel 4.2	Toekenning graden	
Hoofdstuk 5:	Toetsen, tentamens en beoordeling	45
Artikel 5.1	Frequentie van toetsing, toetsrooster, toetsregels	
Artikel 5.2	Wijze van toetsing	
Artikel 5.3	Volgorde van toetsen	
Artikel 5.4	Vrijstelling van het afleggen van toetsen en tentamens	
Artikel 5.5	Beoordeling van toetsen, toekenning van studiepunten (EC)	
Artikel 5.6	Geldigheidsduur van beoordelingen	
Artikel 5.7	Registratie en bekendmaking van gekregen beoordelingen en behaalde studiepunten	
Artikel 5.8	Inzagerecht en bewaring	
Hoofdstuk 6:	Studieloopbaanbegeleiding en (bindend) studieadvies	47
Artikel 6.1	Studieloopbaanbegeleiding	
Artikel 6.2	Studieadvies	
Artikel 6.3	Bindend studieadvies	
Artikel 6.4	Voorwaarden bindend studieadvies	
Artikel 6.5	Verwijzing in de postpropedeutische fase	
Hoofdstuk 7:	Examencommissie	48
Artikel 7	Samenstelling, verzoeken aan en beslissingen van examencommissie en examinator	
Hoofdstuk 8:	Slot- en invoeringsbepalingen Deel B	49
Artikel 8.1	Bekendmaking van de regeling	
Artikel 8.2	Citeertitel, inwerkingtreding	
BIJLAGEN		
A.	Competenties van de opleiding	50
B.	Onderwijsprogramma's (post) propedeutische fase en/of associate-degree	63
B1.	Onderwijsprogramma propedeutische fase	64
B2.	Onderwijsprogramma post-propedeutische fase	65
C-1.	Keuzedeel: aanbod opleidingsminoren, inhoud en eisen per minor, rol examencommissie m.b.t. minoren	69
C-2.	Minoren aangeboden binnen de opleiding BI voor studenten BM	72
D.	Overgangsregeling	74

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN

ARTIKEL 1.1 REIKWIJDTE VAN DE REGELING

1. Deze regeling is van toepassing op het onderwijs en de examens van de bacheloropleiding Bio-informatica, verder te noemen: de opleiding
2. Niet van toepassing.
3. Niet van toepassing.
4. Niet van toepassing.

ARTIKEL 1.2 VASTSTELLING EN WIJZIGING VAN DE REGELING

Bij het tussentijds wijzigen van de OER dient zoveel mogelijk rekening gehouden te worden met de belangen van studenten. De wijze waarop dat gebeurt, is terug te vinden in het document studiegids BI.

HOOFDSTUK 2: VOOROPLEIDING, TOELATINGSEISEN EN VRIJSTELLINGEN

ARTIKEL 2.1 VOOROPLEIDINGSEISEN

1. De volgende diploma's van middelbaar beroepsonderwijs (mbo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) of voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) geven wel toegang tot de opleiding:
 - a. diploma mbo niveau 4;
 - b. diploma HAVO, profiel natuur en gezondheid;
 - c. diploma HAVO, profiel economie en maatschappij;
 - d. diploma HAVO, profiel natuur en techniek;
 - e. diploma HAVO, profiel cultuur en maatschappij, mits wiskunde A of wiskunde B of natuurkunde in vakkenpakket is opgenomen;
 - f. diploma VWO, profiel natuur en techniek;
 - g. diploma VWO, profiel natuur en gezondheid;
 - h. diploma VWO, profiel economie en maatschappij;
 - i. diploma VWO, profiel cultuur en maatschappij, mits wiskunde A of wiskunde B of natuurkunde in vakkenpakket is opgenomen.
2. Niet van toepassing.
- 2a. Niet van toepassing.
3. Niet van toepassing.
4. Niet van toepassing.

ARTIKEL 2.2 BUITENLANDSE VOOROPLEIDING

1. Voor onderwijs gegeven in het Nederlands wordt voldoende beheersing van de taal aangetoond door het behalen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal (NT2), programma II, of een hieraan gelijkwaardig examen. Of er sprake is van een gelijkwaardig examen is ter beoordeling aan de examencommissie. Dat wordt aangetoond, door middel van validatie van het diploma door EP Nuffic en meer informatie is te vinden via www.hsleiden.nl.
2. Niet van toepassing.

ARTIKEL 2.3 EISEN WERKKRING DEELTIJD

1. Niet van toepassing.
2. Niet van toepassing.
3. Niet van toepassing.

ARTIKEL 2.4 TOELATINGSONDERZOEK

1. Een persoon van 21 jaar of ouder die niet voldoet aan de vooropleidingseisen bedoeld in artikel 2.1 en niet hiervan is vrijgesteld, kan in aanmerking komen voor het afleggen van een toelatingsonderzoek (colloquium doctum, artikel 7.29 WHW). Bij het toelatingsonderzoek moet de student voldoen aan de volgende eisen:
 - a. het capaciteitenonderzoek van AOB-Compaz toetst de haalbaarheid van de HBO opleiding van de aankomend student;
 - b. het gesprek met de examencommissie moet uitwijzen dat de motivatie en de oriëntatie op de opleiding voldoende is.
2. De procedure van het onderzoek waarmee wordt aangetoond of al dan niet aan de gestelde eis(en) is voldaan, ziet er als volgt uit: Het capaciteitenonderzoek van AOB-Compaz en een gesprek met de examencommissie dat moet uitwijzen dat de motivatie en de oriëntatie op de opleiding voldoende is.

De procedure van het toelatingsonderzoek is door de examencommissie vastgelegd in een document 'Toelatingsonderzoek opleiding Bio-informatica', dat ter beschikking wordt gesteld aan de betrokkene op aanvraag bij studentzaken via studentzaken@hsleiden.nl.

ARTIKEL 2.5 TOELATING DUAAL ONDERWIJS, EISEN WERKCRING

1. Niet van toepassing.
2. Niet van toepassing.
3. Niet van toepassing.
4. Niet van toepassing.
5. Niet van toepassing.

HOOFDSTUK 3: ONDERWIJSPROGRAMMA

ARTIKEL 3.1 DOELSTELLING VAN DE OPLEIDING

Met de opleiding wordt beoogd de student een zodanig samenhangende verzameling van kennis, houding en vaardigheden bij te brengen op het terrein van: Bio-informatica.

ARTIKEL 3.2 INRICHTING VAN DE OPLEIDING

1. De opleiding is voltijds ingericht.
2. Niet van toepassing.

ARTIKEL 3.3 SAMENSTELLING VAN DE PROPEDEUTISCHE FASE

De propedeutische fase van de opleiding omvat de onderwijseenheden zoals beschreven in bijlage B van deze OER.

ARTIKEL 3.4 SAMENSTELLING VAN DE POSTPROPEDEUTISCHE FASE (HOOFDFASE)

In bijlage B worden tevens de onderwijseenheden beschreven behorende bij de aan de opleiding verbonden afstudeerrichtingen of een gezamenlijke afstudeerrichting, waarbij dezelfde eisen gelden als bedoeld in het eerste lid.

ARTIKEL 3.5 SAMENSTELLING ASSOCIATE-DEGREEPROGRAMMA

Niet van toepassing.

ARTIKEL 3.6 MINOR

Voor wat betreft het moment waarop een student aan de minor begint, geldt het volgende:
Aan de eisen genoemd in artikel 5.3 "Volgordelijkheid van tentamens" moet zijn voldaan.

ARTIKEL 3.7 EVALUATIE OPLEIDING

De opleiding wordt op de volgende wijze geëvalueerd: schriftelijk, mondeling onder stakeholders, zoals studenten, docenten en opleidingscommissie.

HOOFDSTUK 4: EXAMENS EN GETUIGSCHRIFTEN

ARTIKEL 4.1 DE EXAMENS VAN DE OPLEIDING

1. Niet van toepassing.
2. Het examen van de opleiding, of indien de opleiding die aanbiedt: het associate-degreeprogramma, wordt behaald met het predicaat "cum laude" (excellent), indien (tevens) is voldaan is aan alle hierna genoemde voorwaarden:
 - a. de student heeft elke onderwijseenheid van de post-propedeutische fase, die in een cijfer wordt uitgedrukt, afgesloten met een cijfer van ten minste 7,0; en
 - b. het gewogen gemiddelde van de beoordeling van alle onderwijseenheden van de post-propedeutische fase, die in een cijfer worden uitgedrukt, is ten minste het cijfer 8,0; en
 - c. de onderwijseenheid 'Afstuderen'(bafstu) is beoordeeld met een 9,0 of hoger.

ARTIKEL 4.2 TOEKENNING GRADEN

1. Het College van Bestuur verleent de graad Bachelor of Science indien de examencommissie heeft vastgesteld dat het examen van de opleiding met goed gevolg is afgelegd.
2. Niet van toepassing.

HOOFDSTUK 5: TOETSEN, TENTAMENS EN BEOORDELING

ARTIKEL 5.1 FREQUENTIE VAN TOETSING, TOETSROOSTER, TOETSREGELS

1. Tot het afleggen van een toets wordt tweemaal per studiejaar gelegenheid gegeven. In bijzondere gevallen kan de examencommissie op een schriftelijk en met redenen omkleed verzoek van een student beslissen om afwijkingen met betrekking tot het aantal gelegenheden voor een toets toe te staan. Aan deelname aan een toets kan de voorwaarde voor inschrijving voor een toets worden verbonden.
2. Het toetsrooster wordt onder verantwoordelijkheid van de onderwijsmanager, na overleg met de examencommissie bekendgemaakt via de roosterpublicatietool en uiterlijk 10 werkdagen voor aanvang van de desbetreffende toets.
3. De informatie betreffende gewijzigde toetseisen is terug te vinden via ELO (<https://elo.hsleiden.nl>).

ARTIKEL 5.2 WIJZE VAN TOETSING

Studenten worden bij de volgende onderwijseenheden tegelijkertijd getoetst in de modules: Bpab, bptb, bpgru, bpapge, besm, bpcogs, bdata, bpdata, bsen, bpexa, bpexb, blit en bpsys.

ARTIKEL 5.3 VOLGORDE VAN TOETSEN

1. Toetsen kunnen binnen de opleiding in een willekeurige volgorde worden afgelegd, met uitzondering van hetgeen bepaald is in de overige leden van dit artikel.
 - a. Aan de onderwijseenheid bacf / bdepth / bad / bnextgen / bdoc / bash2 / bing / bsymo / bmep / blit / bmsta / individuele minor kan niet eerder worden deelgenomen, dan nadat er 95 EC uit het majorgedeelte van de opleiding zijn behaald waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort.
 - b. Aan de onderwijseenheid bspec kan niet eerder worden deelgenomen, dan nadat er 95 EC uit het majorgedeelte van de opleiding zijn behaald waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort. Ook is het voor deelname verplicht om bsymo, bara / bing en bmep parallel te volgen of te hebben behaald.
 - c. Aan de onderwijseenheid bpexa / bpexb kan niet eerder worden deelgenomen, dan nadat er 95 EC uit het majorgedeelte van de opleiding zijn behaald waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort. Ook is het voor deelname aan bpexa / bpexb verplicht om bnextgen parallel te volgen of bgse / bnext te hebben behaald.
 - d. Aan de onderwijseenheid bpsys kan niet eerder worden deelgenomen, dan nadat er 105 EC uit het majorgedeelte van de opleiding zijn behaalde waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort. Ook is het voor deelname verplicht om bsymo, bara / bing en bmep parallel te volgen of te hebben behaald.
 - e. Aan de onderwijseenheid bafstu kan niet eerder worden deelgenomen, dan nadat 160 EC van het studieprogramma zijn behaald waarvan 60 tot het propedeutisch examen behoort.
2. Niet van toepassing.

ARTIKEL 5.4 VRIJSTELLING VAN HET AFLEGGEN VAN TOETSEN EN TENTAMENS

1. Niet van toepassing.
2. Niet van toepassing.
3. De student die op andere gronden dan die genoemd in vorige leden, meent in aanmerking te komen voor vrijstelling van het afleggen van een of meerdere toetsen (behorende bij een of meerdere onderwijseenheden) dient daartoe binnen een termijn van 4 weken een schriftelijk gemotiveerd verzoek in bij de examencommissie. Bovendien gelden de volgende algemene voorwaarden bij het verzoek om een vrijstelling:
 - De student laat een officieel gewaarmerkte cijferlijst zien aan de examencommissie.
 - Het aanvragen van de vrijstelling vindt plaats minimaal zes weken voor de toetsdatum van de eerste gelegenheid.
 - Het aanvragen van een vrijstelling nadat de student een onvoldoende beoordeling voor een toets of tentamen heeft behaald is niet mogelijk.

4. Niet van toepassing.

ARTIKEL 5.5 BEOORDELING VAN TOETSEN, TOEKENNING VAN STUDIEPUNTEN (EC)

1. De gebruikelijke communicatiekanalen waar de vastgestelde criteria voor de beoordeling van een toets zijn terug te vinden, zijn de modulewijzers.
2. Indien een student(e) niet heeft deelgenomen aan een toets wordt de kwalificatie gegeven "Niet deelgenomen (ND)".
3. Niet van toepassing.
De totstandkoming van de (eind)cijfers is te raadplegen in bijlagen B1 en B2.
4. a. deelnemen (aanwezig zijn en de aangewezen taken uitvoeren) aan onderwijseenheden 'projecten' is verplicht teneinde een beoordeling te kunnen krijgen.
b. Niet van toepassing.

ARTIKEL 5.6 GELDIGHEIDSDUUR VAN BEOORDELINGEN

1. De geldigheidsduur van een beoordeling voor een tentamen is 5 studiejaren, tenzij sprake is van een onderbroken studie. Bij een onderbroken studie bepaalt de examencommissie, per individueel geval, wat de geldigheidsduur is. Bij een onderbroken studie dient de student daarover informatie bij de examencommissie in te winnen.
2. Ten aanzien van toetsen die tezamen één tentamen vormen, gelden de volgende afwijkende bepalingen:
 - 5 studiejaar voor zover het een toets in de propedeutische fase betreft;
 - 5 studiejaar voor zover het een toets in de postpropedeutische fase betreft.
3. Niet van toepassing.

ARTIKEL 5.7 REGISTRATIE EN BEKENDMAKING VAN GEKREGEN BEOORDELINGEN EN BEHAALDE STUDIEPUNTEN (EC)

In geval van bijzondere situaties bepaalt de examencommissie of de beoordelingstermijn voor een toets verlengd wordt. Indien de termijn wordt gewijzigd, wordt de student of extraneus hiervan op de hoogte gesteld via ELO (<https://elo.hsleiden.nl>).

ARTIKEL 5.8 INZAGERECHT EN BEWARING

De wijze van inzage is als volgt:

- a. De examencommissie, dan wel de examiner, stelt het moment en de plaats van inzage vast. Indien dit niet gebeurt, vindt inzage plaats op verzoek van de student (verder, zie b). De inzage dient binnen 20 dagen plaats te vinden.
- b. Binnen 20 werkdagen na bekendmaking van de beoordeling verzoekt de student de examiner(en) om inzage. Verzoek moet binnen 10 dagen plaatsvinden. In overleg met hem (hen) worden het moment en de plaats van inzage vastgesteld.

HOOFDSTUK 6: STUDIELOOPBAANBEGELEIDING EN (BINDEND) STUDIEADVIES

ARTIKEL 6.1 STUDIELOOPBAANBEGELEIDING

1. De onderwijsmanager zorgt voor bekendmaking van de geboden studieloopbaanbegeleiding via de gebruikelijke communicatiekanalen van de opleiding, namelijk ELO (<https://elo.hsleiden.nl>) in de cursus Studieloopbaanbegeleiding.
2. Voor een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs is het voor de studenten mogelijk een individuele minor te volgen, (zie bijlage C). Deze minor is, in overleg met de masteropleiding, zo in te vullen waarmee doorstroming naar de masteropleiding wordt bevorderd.

ARTIKEL 6.2 STUDIEADVIES

Niet van toepassing.

ARTIKEL 6.3 BINDEND STUDIEADVIES

- 1 Niet van toepassing.
- 2 Het bindend studieadvies geldt in ieder geval voor een periode van 5 jaar.

ARTIKEL 6.4 VOORWAARDEN BINDEND STUDIEADVIES

1. Een student ontvangt een bindend studieadvies aan het einde van het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van de opleiding, indien de student minder dan 45 studiepunten (EC) behorend tot het propedeutisch examen heeft behaald op het moment dat het studieadvies wordt uitgebracht.
2. Niet van toepassing.
3. Ook ontvangt de student een bindend studieadvies aan het einde van het eerste jaar van inschrijving, indien de student wel minstens 45 studiepunten (EC) heeft behaald, maar minder dan 6 EC uit het programmeerdomein, bestaande uit de onderstaande modules, heeft behaald.
 - a. inleiding programmeren (binp) – 6 studiepunten (EC);
 - b. object georiënteerd programmeren (bogpp) –3 studiepunten (EC);
 - c. grafisch programmeren (bwx) 3 studiepunten (EC)
 - d. linux programmeren 1 (bash1) – 3 studiepunten (EC).

ARTIKEL 6.5 VERWIJZING IN DE POSTPROPEDEUTISCHE FASE

Niet van toepassing.

HOOFDSTUK 7: EXAMENCOMMISSIE

ARTIKEL 7 SAMENSTELLING, VERZOEKEN AAN EN BESLISSINGEN VAN EXAMENCOMMISSIE EN EXAMINATOR

1. De samenstelling van de examencommissie wordt gepubliceerd op ELO (<https://elo.hsleiden.nl>) onder de cursus 'Bio-informatica Onderwijsinformatie'.
2. Verzoeken aan de examencommissie kunnen op de volgende wijze worden ingediend:
 - a. digitaal via het emailadres: appliedscience.examencommissie@hsleiden.nl;
 - b. op papier via het postvak van de examencommissie Applied Science welke zich naast de Servicedesk bevindt.

HOOFDSTUK 8: SLOT- EN INVOERINGSBEPALINGEN DEEL B

ARTIKEL 8.1 BEKENDMAKING VAN DE REGELING

Deze onderwijs en examenregeling is tevens te vinden op <https://www.hsleiden.nl/bio-informatica-bachelor> en voor wat betreft de opleiding op de volgende vindplaats: <https://elo.hsleiden.nl>.

ARTIKEL 8.2 CITEERTITEL, INWERKINGTREDING

Deze regeling kan worden aangehaald als het opleidingsspecifieke deel, of deel B, van de Onderwijs- en examenregeling 2017-2018 van de bacheloropleiding Bio-informatica en treedt in werking op 1 september 2017 aan Hogeschool Leiden.

BIJLAGE A: COMPETENTIES VAN DE OPLEIDING

In 1999 zijn in Bologna Europese onderwijsafspraken gemaakt die de afgelopen jaren tot grote veranderingen in het onderwijs geleid hebben. Om flexibele, internationale leerroutes te kunnen creëren is de Angelsaksische bachelor-master (Ba-Ma) structuur ingevoerd en is besloten tot eenduidige titulatuur voor alle lidstaten. Met een eenduidige titulatuur en herkenbare titels zou de inzetbaarheid van afgestudeerden in een globaliserende economie moeten worden bevorderd. Ook is er één Europees studiepuntenstelsel ingevoerd; het European Credit Transfer System, waarbij in Europa één ECTS-studiepunt overeenkomt met 28 studiebelastingsuren voor een student.

In Nederland is men in 2002 zowel in het hoger beroepsonderwijs (HBO) als in het wetenschappelijk onderwijs (WO), begonnen met de invoering van de bachelor-master structuur. Deze wijziging is tevens de aanleiding geweest om de bestaande opleidingen te vernieuwen en de structuur te vereenvoudigen. In het technisch HBO waar sprake was van 40 verschillende getuigschriften, zochten de Sectorraad HTNO en het Sectoraal Adviescollege HTNO naar mogelijkheden om bestaande opleidingen te verbreden. Op advies van de werkgroep Verbreding bacheloropleidingen HTNO heeft de HBO-raad in 2003 vier bachelordomeinen geïntroduceerd en de hogescholen gevraagd hun opleidingen onder te brengen in één van de vier bachelordomeinen: bachelor of Engineering, bachelor of Built Environment, bachelor of Information and Communication Technology of bachelor of Science.

De opleiding Bio-informatica van Hogeschool Leiden valt onder de bachelor of Science. De competenties voor het domein Applied Science zijn geformuleerd op basis van de bestaande landelijke beroeps- en opleidingsprofielen.

In dit competentieprofiel zijn de competenties en handelingsindicatoren beschreven voor een beroepsoefenaar met vijf jaar werkervaring na het afstuderen aan een van de opleidingen die een Bachelor of Science-diploma afgeven.

In 2010 is deze profielbeschrijving op een aantal punten herzien en opnieuw uitgegeven.

Dit document – met daarin de uitwerking van de tussenniveaus van de domeincompetenties – vormt een aanvulling op de in 2008 gedefinieerde competenties en competentieprofielen. Het is bedoeld om het werkveld inzicht te geven in de mogelijke niveauopbouw binnen de opleidingen. Deze uitwerking kwam eind 2010/begin 2011 tot stand na een uitwisseling en vergelijking van uitwerkingen van de diverse hogescholen.

De uitwerking per opleiding kan binnen de verschillende hogescholen variëren, op basis van de eigen profilering van de opleiding en de toepassing van de competenties binnen de opleiding, zoals die zijn uitgewerkt in eigen opleidingsbeleid en opleidingscompetentieprofielen.

Het profiel van het Domein Applied Science (DAS) omvat acht competenties, waarvan er zeven van toepassing zijn voor een bio-informaticus. De zeven competenties volgens DAS zijn hieronder beschreven, samen met de daarbij behorende competenties.

De opleiding kent een major/minor structuur, waarbij de major (het basisdeel) van 210 EC bestaat uit een propedeutische fase van 60 EC en een postpropedeutische fase van 150 EC. De minor (het keuzedeel) omvat maximaal 30 EC en is onderdeel van de postpropedeutische fase. Het opleidingsprofiel van de bio-informaticus is in competenties beschreven met de daarbij behorende handelingsindicatoren op verschillende niveaus. De handelingsindicatoren, die behoren bij de competenties, zijn context loos beschreven. Het opleidingsprofiel van Bio-informatica is afgeleid van de competentiegerichte profielbeschrijving van de Bachelor of Science. Deze is in november 2007 door het werkveld gevalideerd en in 2008 gepubliceerd⁽²⁾. In 2013 is een verbeterde versie gepubliceerd⁽³⁾. In februari 2015 is er een addendum gepubliceerd.

In het onderwijsprogramma worden de competenties via de onderwijseenheden getoetst. Het eindniveau van competenties dat een afgestudeerde Bachelor of Science bio-informatica moet hebben behaald is vastgelegd in het landelijk opleidingsprofiel Bio-informatica. In onderstaande tabel zijn de competenties met hun gewenst niveau weergegeven. Dit volgens de afspraken in DAS en het landelijk overleg van Bio-informatica opleidingen (LOBIN). De Opleiding Bio-informatica streeft naar een hoger bereikt eindniveau van de competenties dan landelijk is vereist.

Tabel 1: Landelijk opleidingsprofiel van de opleiding Bio-informatica

² Bachelor of Applied Science-Een competentiegerichte profielbeschrijving, Domein Applied Science, december 2008.

³ Bachelor of Applied Science-Een competentiegerichte profielbeschrijving, Domein Applied Science, juni 2013, addendum februari 2015.

	Competentie							
	1. Onderzoeken	2. Experimenteren	4. Beheren	5. Adviseren	6. Instrueren	7. Leiding geven	8. Zelfsturing	
Eindniveau van de opleiding, gedefinieerd door DAS	III	III	II	I	I	I	II	
Gerealiseerd eindniveau van de opleiding Hogeschool Leiden	III	III	II	II	II	II	III	

Handelingsindicatoren

Toetsing van de competenties vindt plaats doordat de competenties door DAS zijn vertaald in handelingsindicatoren. De handelingsindicatoren zijn voor de opleiding in Leiden in context geplaatst en beschreven in concrete leeruitkomsten welke bij de losse onderwijseenheden worden getoetst.

De competenties, handelingsindicatoren en opleidingsprofielen zijn door het landelijk werkveld en de hbo-raad vastgesteld en gelden voor alle Bio-informatica opleidingen in Nederland.

1. Competentie Onderzoeken

De Bachelor of Science doet binnen het domein Applied Science onderzoek dat ofwel bijdraagt aan de oplossing van een probleem, of de ontwikkeling van een methode, ofwel leidt tot groter inzicht in een onderwerp binnen de eigen werkomgeving.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student voert een eenvoudig onderzoek uit n.a.v. een aangereikte vraagstelling. Hij laat dat zien door:	De student vertaalt een aangereikt probleem in concrete vraagstellingen, kiest onder begeleiding een onderzoeksstrategie en voert het onderzoek uit. Hij laat dat zien door:	De student vertaalt een probleem naar een onderzoeksstrategie en voert het onderzoek uit. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Inhoudelijk met de opdrachtgever over de opdracht te communiceren (bv. interne of externe opdrachtgever); een gegeven casus te analyseren, een onderzoeksvraag te formuleren en deze op te delen in deelvragen.	Op basis van relevante deelvragen het probleem te analyseren en de gekozen onderzoeksstrategie te verantwoorden.	De gekozen onderzoeksstrategie te verantwoorden.	Over voldoende deskundigheid en initiatief te beschikken om op natuurwetenschappelijk gebied problemen op te sporen en te analyseren.
B	(Zo nodig) in overleg met de opdrachtgever de vraagstelling te verhelderen. In overleg	Deelvragen van het uit te voeren onderzoek te formuleren. In overleg met de opdrachtgever	Voorstel(len) te doen over te volgen strategie en uitvoering.	De doelstellingen van een gewenst onderzoek vanuit de vraagstelling op te stellen.

	met de opdrachtgever doelstellingen te formuleren vanuit een aangereikte eenvoudige doelstelling.	doelstellingen te analyseren en om te zetten in het gewenste onderzoek.		
C	Gebruik te maken van aangereikte literatuur om de vraag te verhelderen.	Relevante bronnen te selecteren en te gebruiken om zich verder in de onderzoeksvraag te verdiepen.	Gebruik te maken van relevante criteria om de betrouwbaarheid van bronnen in te schatten.	Zelfstandig (wetenschappelijke) literatuur te selecteren en te verkrijgen om zich verder in het probleem te verdiepen, daarbij de betrouwbaarheid van de verschillende informatiebronnen correct inschattend.
D	Voor de opdracht een werkplan/ plan van aanpak te maken volgens een aangereikt protocol (met doel, opzet, tijdsduur en planning, rekening houdend met veiligheids- en milieuvoorschriften).	Een werkplan te maken, in overleg met opdrachtgever, zelfstandig een aanpak voor uitvoering van het onderzoek te ontwerpen, rekening houdend met veiligheid, kwaliteit, milieu.	Zelfstandig een werkplan te ontwerpen en de daarin verwerkte randvoorwaarden te motiveren.	Een uitvoerbaar en duurzaam werkplan (met budget) te maken, waarbij rekening wordt gehouden met kwaliteitszorg, veiligheid, gezondheid, welzijn, milieu, duurzaamheid en ethiek.
E	Bij uitvoering van de opdracht te werken conform het werkplan/stappenplan.	Bij uitvoering van de opdracht te werken conform werkplan. Het werkplan efficiënt uit te voeren en zo nodig tussentijds aan te passen.	Het werkplan effectief en efficiënt uit te voeren en zo nodig tussentijds aan te passen.	Het werkplan planmatig uit te (laten) voeren door gebruik te maken van relevante methoden, technieken en apparaten.
F	Actief mee te werken in een team.	Te functioneren als volwaardig teamlid in de eigen werkomgeving (d.m.v. reflectie en feedback).	Afhankelijk van het karakter van de opdracht als volwaardig lid te functioneren en samen te werken in een team waarin ook medewerkers uit andere vakgebied(en) zitten.	Resultaatgericht samen te werken in multidisciplinair verband.
G	Het resultaat van de opdracht zo nodig rekenkundig/statistisch te bewerken en samen te vatten, te structureren in het licht van de onderzoeksvraag en overzichtelijk in beeld te brengen.	(Deel)resultaten samen te vatten en te interpreteren in relatie tot de opdracht/ onderzoeksvraag.	(Deel)resultaten logisch en overzichtelijk te combineren en in relatie tot de onderzoeksvraag conclusies te trekken.	De resultaten samen te vatten, te structureren en te interpreteren in relatie tot de onderzoeksvraag.
H	Mondeling en/of schriftelijk volgens aangegeven richtlijnen over de opdracht te rapporteren.	De (deel)resultaten te combineren in één rapportage volgens de geldende richtlijnen/ standaard.	Over het onderzoek te rapporteren volgens de in het werkveld geldende standaard.	Resultaten te rapporteren volgens de in het werkveld geldende standaard.
I	Conclusies te formuleren uit de onderzoeksresultaten en zo nodig een voorstel te doen om uitvoering van de opdracht/het onderzoek te verbeteren.	Een voorstel tot vervolgstappen te doen op basis van de combinatie van deelresultaten.	Een strategie voor vervolgonderzoek te formuleren; een voorstel tot vervolgstappen te doen op basis van analyse van resultaten.	Op basis van de verkregen resultaten voorstellen te doen voor een vervolg op het onderzoek.

2. Competentie experimenteren

De Bachelor of Science voert experimenten uit binnen het domein Applied Science zodat aantoonbaar betrouwbare resultaten worden verkregen.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student voert een experiment uit volgens voorschrift. Hij laat dat zien door:	De student kiest een geschikt voorschrift, past dit zo nodig aan en voert het uit. Hij laat dat zien door:	De student zet met begeleiding experimenten op en voert deze zelfstandig en systematisch uit. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Desgevraagd uit te leggen wat de bedoeling van het experiment is.	Een voorschrift te kiezen en uit te leggen waarom het geschikt is voor het experiment.	Een globaal beschreven procedure of vooropgezet synthesesdoel om te zetten naar (een) werkvoorschrift(en) en meerdere methoden te combineren tot een proefopzet.	Een onderzoeksvraag te vertalen naar een adequate experimentele opzet inclusief werkvoorschriften.
B	Desgevraagd het principe van de gebruikte methode uit te leggen.	Beschikbare methoden en voorschriften op geschiktheid te beoordelen en experimentele problemen op te lossen (troubleshooting).	Methoden en technieken te kiezen en te anticiperen op mogelijke experimentele problemen.	Zodanige kennis, inzicht en vaardigheid te tonen dat werkzaamheden op een verantwoorde, veilige en kritische wijze kunnen worden uitgevoerd met de juiste methoden, technieken en apparatuur.
C	Apparatuur volgens voorschrift te bedienen.	Beschikbare apparatuur op geschiktheid te beoordelen en zo nodig instellingen aan te passen.	Bij opzet en uitvoering van experimenten rekening te houden met mogelijkheden en beperkingen van de te gebruiken apparatuur.	Zich zelfstandig verder te verdiepen in methodieken en achtergronden (waaronder mogelijkheden en beperkingen van de apparatuur).
D	Op basis van een voorschrift een experiment adequaat voor te bereiden, uit te voeren en binnen de gestelde tijd resultaten te verkrijgen in overeenstemming met de veiligheids- en milieuvoorschriften.	Een werkplanning te maken voor uitvoering van een voorschrift, dit te beoordelen op veiligheids- en milieuaspecten en uit te voeren, en binnen de gestelde tijd reproduceerbare resultaten te verkrijgen.	Een planning te maken voor een aantal experimenten, deze uit te voeren en binnen de gestelde tijd reproduceerbare resultaten te verkrijgen.	Werkvoorschriften nauwgezet te volgen en zo nodig bij te stellen, zodat aantoonbaar betrouwbare en reproduceerbare resultaten worden verkregen.
E	Een voorschrift uit te voeren volgens de veiligheidsvoorschriften.	De milieu- en veiligheidsaspecten van een voorschrift te beoordelen.	Bij de proefopzet rekening te houden met milieu- en veiligheidsaspecten en hierover met zijn omgeving te communiceren.	Rekening te houden met veiligheid, gezondheid, milieu en hygiëne en de experimenten zo duurzaam mogelijk uit te voeren.
F	Meetresultaten adequaat en correct te bewerken en in te schatten of een gevonden uitkomst realistisch is.	De betrouwbaarheid van een resultaat te beoordelen op basis van statistische overwegingen.	Een (statistische) methode te kiezen om de betrouwbaarheid van het gevonden resultaat te beoordelen.	(Statistische) technieken toe te passen om de resultaten te verwerken/valideren en de kwaliteit ervan te borgen.
G	Een nauwkeurig en overzichtelijk labjournaal bij te houden.	Een nauwkeurig en overzichtelijk labjournaal bij te houden en adequate	Een nauwkeurig en overzichtelijk labjournaal bij te houden met adequate conclusies en in	Resultaten te rapporteren volgens de

		conclusies uit de experimentele resultaten in de rapportage op te nemen.	de rapportage de betrouwbaarheid van de gevonden resultaten te verantwoorden.	in het werkveld geldende standaard.
H	Zo nodig een voorstel te doen om uitvoering van een voorschrift te verbeteren.	Voorstellen te doen tot verbetering van het voorschrift.	Voorstellen te doen tot verbetering van het voorschrift en zo nodig methoden voor te stellen voor vervolggexperimenten.	Op basis van de onderzoeksresultaten voorstellen te doen voor vervolggexperimenten.
I	Een planning te maken voor het werk dat op een practicumdag (deel) gedaan moet worden, teneinde dit efficiënt uit te kunnen voeren.	Een planning te maken voor het uitvoeren van experimenteel werk binnen een afgebakend project dat qua tijdsduur van beperkte omvang is (enkele weken).	Een planning te maken voor de opzet en uitvoering van experimenteel werk binnen een project van langere duur (minimaal een half jaar, zoals bij de afstudeeropdracht), waarbij regelmatige aanpassing van de planning op basis van de voortgang vereist is.	Snel en efficiënt het beoogde doel te bereiken door middel van het toepassen van projectplanning.

Waar 'apparatuur' staat, kan voor een bio-informaticus 'software/ computer/ besturingsplatform' worden gelezen; waar 'experiment' staat, kan voor een bio-informaticus vaak 'analyse' worden ingevuld. Waar 'labjournaal' staat, geldt voor een bio-informaticus 'logboek'.

3. Competentie ontwikkelen

NVT.

4. Competentie beheren | coördineren

De Bachelor of Science ontwikkelt, implementeert en onderhoudt een beheersysteem of onderdelen daarvan, zodat het systeem voldoet aan de betreffende wet- en regelgeving, kwaliteitsnormen en de normen en waarden van de organisatie.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student toetst het werk aan de eisen van verschillende beheersystemen. Hij laat dat zien door:	De student levert een bijdrage aan één of meer beheersystemen binnen de organisatie. Hij laat dat zien door:	De student implementeert en onderhoudt een beheersysteem. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Een (eventueel) probleem bij uitvoering van een beheersysteem op te merken en te benoemen.	Voorstellen te doen ter oplossing van voorkomende problemen bij uitvoering en onderhoud van een beheersysteem.	Mogelijke problemen te voorzien bij uitvoering en onderhoud van een beheersysteem.	Eventuele problemen met betrekking tot de ontwikkeling, uitvoering en onderhoud van een (data)beheersysteem te analyseren.
B	Mogelijkheden tot verbetering van de uitvoering van een beheersysteem te inventariseren.	Voorstellen te doen ter verbetering van een beheersysteem.	Een verbeterplan voor een beheersysteem op te stellen en uit te (laten) voeren.	Een verbeterplan op te stellen, uit te voeren en te evalueren waarmee de problemen creatief, gestructureerd economisch verantwoord kunnen worden opgelost.
C	Er blijkt van te geven op de hoogte te zijn van relevante wet- en regelgeving.	Elementen van wet- en regelgeving te vertalen in aanpassing van een beheersysteem.	Nieuwe wet- en regelgeving of maatschappelijk gewenste ontwikkelingen te verwerken in een bestaand beheersysteem.	Rekening te houden met wet- en regelgeving en (internationaal) geldende normen en waarden, met name met betrekking tot duurzaamheid en betrouwbaarheid.
D	De uitvoering van zijn werkzaamheden in te passen in de op zijn werkplek gehanteerde beheersystemen.	Naleving van de richtlijnen van algemeen geldende beheersystemen te controleren.	De op zijn werkplek gehanteerde beheersystemen te onderhouden (verbeteren) en desgewenst een nieuw systeem te implementeren.	Activiteiten te coördineren met betrekking tot de ontwikkeling, implementatie en het onderhouden van het (data)beheersysteem (of onderdelen daarvan).
E	Te rapporteren over (de naleving van de richtlijnen) van de gehanteerde beheersystemen bij uitvoering van zijn werkzaamheden.	Te rapporteren over uitvoering van één of meer beheersystemen op zijn werkplek.	Te rapporteren over en presenteren van veranderingen in één of meer beheersystemen.	Informatie te rapporteren en presenteren volgens de in het werkveld geldende standaard.
F	Medewerkers desgevraagd informatie te verschaffen over uitvoering van de gehanteerde beheersystemen.	Medewerkers adequaat te informeren over de inhoud van een beheersysteem en hen te attenderen op eventuele wijzigingen.	Medewerkers te ondersteunen in de toepassing van een beheersysteem.	Medewerkers adequaat te informeren over de inhoud en toepassing van het (data)beheersysteem en over eventuele wijzigingen.
G	De ontwikkeling ter hand te nemen aan de hand van daartoe beschikbare procesbeschrijvingen.	In een lopend ontwikkelingsproces de planning aan te passen aan de resultaten van de eerste ontwikkelingsstappen.	Voorstellen te doen voor vervolgstap-ontwikkelingsstappen in een lopend ontwikkelingsproces.	Voorstellen te doen voor nieuw te ontwikkelen producten, processen of methoden.

5. Competentie adviseren | in- en verkopen

De Bachelor of Science geeft goed onderbouwde adviezen over het ontwerpen, verbeteren of toepassen van producten, processen en methoden en brengt renderende transacties tot stand met goederen of diensten binnen het domein Applied Science.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student verdiept zich in de problemen en/of wensen van gebruikers. Hij laat dat zien door:	De student draagt bij aan het oplossen van een technisch probleem van een gebruiker. Hij laat dat zien door:	De student geeft een concreet advies op een specifieke vraag. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Te luisteren naar de klant.	Relevante open vragen te stellen.	Flexibel met de veranderende eisen van de klant om te gaan.	Zich servicegericht op te stellen.
B	De opdracht helder en eenduidig te omschrijven.	De geïdentificeerde wensen van de klant te rapporteren/presenteren.	Een gemotiveerd advies uit te brengen.	De vraagstelling van de opdrachtgever te verhelderen.
C	Marktonderzoeksgegevens te analyseren.	Marktonderzoeksgegevens te interpreteren.	Marktontwikkelingen te signaleren en hierop in te spelen.	(Markt)onderzoek op te stellen en uit te voeren.
D	Acties te benoemen die op een marktonderzoek volgen.	Een actieplan op te stellen voor een marktonderzoek.	Een adviesplan op te stellen, rekening houdend met de eigen concurrentiepositie.	(Delen van) advies op te stellen.
E	De wensen van klant/opdrachtgever of gebruiker te herkennen als een relevant (technisch) probleem.	De wens van de klant te identificeren.	Met creatieve oplossingen te komen bij specifieke problemen of ontwikkelingen.	In overleg met onderzoekers en ontwikkelaars wensen en vragen van klanten te vertalen naar haalbare oplossingen of adviezen.
F	De klant/opdrachtgever of gebruiker te kennen.	Op basis van vertrouwen een band op te bouwen.	Rekening te houden met de omgeving van de klant.	Relaties met klanten op een adequate wijze te onderhouden.
G	Verscheidende onderhandelings-technieken te herkennen.	Geschikte onderhandelings-technieken toe te passen.	Belanghebbenden te overtuigen zodat wenselijke activiteiten ondernomen kunnen worden.	Bij in- en verkoop onderhandelings-technieken toe te passen.

6. Competentie Instrueren | begeleiden | doceren | coachen

De Bachelor of Science instrueert en begeleidt medewerkers en klanten bij het aanleren van nieuwe kennis en vaardigheden binnen het domein Applied Science.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student: geeft op verzoek eigen kennis en vaardigheden door aan medewerkers (door demonstreren en toelichten). Hij laat dat zien door:	De student: neemt initiatief tot instructie van medewerkers met een tekort aan kennis en vaardigheden. Hij laat dat zien door:	De student: brengt kennis en vaardigheden op didactisch verantwoorde wijze over aan medewerkers. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Een bijdrage te leveren aan de instructie/demonstratie aan collega medewerkers, studenten of leerlingen inzake een praktijkproef, etc.	Het verzorgen van een instructie/demonstratie aan collega-medewerkers, -studenten of leerlingen inzake een praktijkproef, etc.	Het zelfstandig verzorgen van een theoretische inleiding met instructie/demonstratie aan collega-medewerkers, -studenten, leerlingen of cursisten inzake praktijkproeven, etc.	Het zelfstandig verzorgen van theoretische inleidingen, instructies en demonstraties aan medewerkers, leerlingen, studenten of cursisten inzake praktische experimenten, het gebruik van apparaten, materialen en dergelijke.
B	Een bijdrage te leveren aan de begeleiding van medewerkers, leerlingen, studenten of cursisten inzake te gebruiken methodes en apparatuur, etc.	Mee te werken aan de begeleiding van medewerkers, leerlingen, studenten of cursisten inzake te gebruiken methodes en apparatuur, etc.	Een deel van de begeleiding te verzorgen van medewerkers, leerlingen, studenten of cursisten inzake te gebruiken methodes en apparatuur, etc.	Het begeleiden van medewerkers, leerlingen, studenten of cursisten inzake te gebruiken methodes en apparatuur, alsmede bij het verrichten van literatuuronderzoek, bij (praktijk) opdrachten.
C	Zaken helder uiteen te zetten.	Informatie over te brengen, rekening houdend met de doelgroep.	Complexe informatie over te brengen, rekening houdend met de doelgroep.	In diverse onderwijsituaties didactische vaardigheden toe te passen.
D	Zich bewust te zijn van het belang van voortdurende deskundigheidsontwikkeling.	Activiteiten te ontplooiën t.a.v. de eigen deskundigheidsontwikkeling en die van anderen.	Op basis van eigen ervaringen een bijdrage te leveren aan het coachen van medewerkers.	Het coachen van medewerkers en teams bij de ontwikkeling van deskundigheid.
E	Op verzoek feedback te geven op de evaluatie/beoordeling van de resultaten van instructies, etc.	Een beargumenteerde beoordeling/evaluatie te geven van de resultaten van instructies, etc.	Een bijdrage te leveren aan het opstellen van beoordelingscriteria en suggesties te doen voor verdere ontwikkeling.	Het evalueren en beoordelen van de resultaten van instructies, training en/of scholing.

7. Competentie leidinggeven | managen

De Bachelor of Science geeft richting en sturing aan organisatieprocessen en de daarbij betrokken medewerkers, teneinde de doelen te realiseren van het organisatieonderdeel of project waar hij leiding aan geeft.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student verleent assistentie en geeft richting aan medewerkers wanneer daar om wordt gevraagd. Hij laat dat zien door:	De student verleent assistentie en geeft richting aan medewerkers om prestaties te verbeteren. Hij laat dat zien door:	De student: zorgt dat doelen en rollen van leden van een team gedefinieerd zijn en ondersteunt het functioneren van de leden in het realiseren van de teamdoelen. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Blijk te geven van begrip van plaats en functie van zijn organisatieonderdeel (stage-/afstudeerplek).	Eigen kennis en inzichten in te brengen bij het aanpakken van (nieuwe) activiteiten in de organisatie.	Ervoor te zorgen dat medewerkers duidelijk weten wat hun rol is in het bereiken van organisatie doelen en hen hierbij te begeleiden.	Een visie te hebben betreffende het organisatieonderdeel en deze uit te dragen.
B	Mede voor taak- en werkverdeling te zorgen.	Assistentie te verlenen bij het oplossen van knelpunten in de planning en prioriteitstelling van werkzaamheden.	Bij het plannen van werkzaamheden een taakverdeling aan te geven, alsmede tijdspad, prioriteitstelling en andere randvoorwaarden in termen van tijd, geld, kwaliteit, informatie en organisatie.	Project- en planmatig te werken.
C	Aanspreekbaar en bereikbaar te zijn voor medewerkers, medestudenten en docenten.	Medewerkers te motiveren door hen aan te spreken op hun kwaliteiten.	Taken te delegeren aan medewerkers overeenkomstig hun functie en kwaliteiten.	Medewerkers te coachen door te inspireren, te overtuigen, te motiveren, respect te tonen, samenwerking te stimuleren en te delegeren.
D	Eerlijk en betrouwbaar te handelen naar medewerkers, medestudenten en docenten.	Medewerkers aan te spreken op hun omgang met collega's.	Open en helder te zijn over de eigen positie en conflicten helpen op te lossen.	Zelf het voorbeeld naar medewerkers te geven.
E	Anderen te steunen in hun initiatieven.	Medewerkers te stimuleren om zelf nieuwe initiatieven te ontplooiën.	Medewerkers te helpen bij het uitwerken van hun initiatieven.	Medewerkers een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid te geven.
F	Vanuit zijn eigen werkzaamheden bij te dragen aan vergaderingen en werkoverleggen.	In vergaderingen en werkoverleggen mee te denken met andere medewerkers en initiatief te nemen tot het oplossen van knelpunten.	De deelnemers aan de vergadering een doelgerichte bijdrage te laten leveren vanuit hun rol in het team.	Het voorzitten van vergaderingen en werkoverleg.
G	Heldere en eenduidige uitleg of instructies te geven over een te verrichten taak.	Met andere medewerkers te overleggen om een gezamenlijk einddoel te bereiken.	Medewerkers op voortgang te sturen om de gestelde doelen te halen.	Taak- en procesgericht te communiceren.
H	Medewerkers inzicht te geven in het belang van de randvoorwaarden van het project.	In overleg een gemaakte planning bij te stellen om binnen gestelde randvoorwaarden te blijven.	De taken aan de deelnemers van het project zodanig toe te delen dat de randvoorwaarden optimaal kunnen worden gerealiseerd.	Een project te beheersen in termen van tijd, geld, kwaliteit, informatie en organisatie.

8. Competentie zelfsturing

De Bachelor of Science stuurt zichzelf in zijn functioneren en in zijn ontwikkeling en zorgt dat hij qua kennis en vaardigheden op de hoogte is van de nieuwste ontwikkelingen, ook in relatie tot ethische dilemma's en maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden.

	Niveau I	Niveau II	Niveau III	Niveau IV
	De student reflecteert op eigen functioneren. Hij laat dat zien door:	De student reflecteert op eigen functioneren en ontwikkeling. Hij laat dat zien door:	De student stuurt zichzelf in eigen functioneren. Hij laat dat zien door:	Ervaren beroepsbeoefenaar (zie beschrijving competentie hierboven). Hij laat dat zien door:
A	Naar een vastgesteld leerdoel toe te werken. De leerstrategie en de daaruit voortvloeiende resultaten te bespreken; zich bewust te zijn van de functie van een leerdoel en hoe hij dat gebruikt in zijn leerstrategie.	In overleg/zelfstandig eigen leerdoel en leerstrategie te bepalen en op het resultaat te reflecteren.	Een loopbaanontwikkelingsplan te maken en zelf nieuwe leerdoelen te bepalen.	Op zelfstandige wijze een leerdoel en een leerstrategie te bepalen en uit te voeren en het resultaat terug te koppelen naar het leerdoel.
B	De eventuele noodzaak tot aanpassing van het eigen functioneren te benoemen in de studieomgeving.	Feedback op eigen functioneren te gebruiken voor aanpassing aan de werkomgeving.	Zijn functioneren aan te passen aan de eisen van de verschillende werkomgevingen.	Zich snel aan te passen aan veranderende werkomgevingen.
C	Over beroepsmatige en ethische dilemma's met anderen te communiceren en beroepsmatige of ethische dilemma's te benoemen.	Eventuele beroepsmatige en ethische dilemma's te constateren en daarover zijn mening te geven.	Aan de hand van maatschappelijk geaccepteerde beroepsmatige en ethische normen en waarden zijn standpunt te bepalen.	Bij beroepsmatige en ethische dilemma's een afweging te maken en een besluit te nemen, rekening houdend met maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden.
D	Informatie te zoeken om eigen functioneren te verbeteren.	Kritiek op geleverd werk te verwerken en eigen functioneren met collega's te bespreken.	Eigen functioneren op grond van ervaringen aan te passen.	Feedback te geven en te ontvangen.
E	Eigen handelen en denken kritisch te evalueren. Bewust te zijn van het effect van de eigen werkhouding op anderen, zoals groepsleden bij een project.	Voor zichzelf inzake eigen handelen conclusies te trekken en die zo nodig ook naar anderen te verwoorden.	Eigen handelen naar anderen te verantwoorden en te maken keuzen te motiveren.	Eigen denken en handelen kritisch te evalueren en verantwoording af te leggen en te verwerken.

De koppeling tussen de opleidingscompetenties met de Dublin descriptoren.

Opleidings-competenties	Dublin descriptoren				
	<i>Knowledge and understanding</i>	<i>Applying knowledge and understanding</i>	<i>Making judgements</i>	<i>Communication</i>	<i>Learning skills</i>
1. Onderzoeken	X	X		*	*
2. Experimenteren	X	X		*	*
4. Beheren	X	*	*	*	
5. Adviseren	X			X	
6. Instrueren	X			X	
7. Leiding geven	X			X	
8. Zelfsturing	X	X	X		X

Een X houdt in dat alle gedragsindicatoren van de betreffende competentie bijdragen aan de invulling van de Dublin descriptor. Een * houdt in dat een deel van de gedragsindicatoren van de betreffende competentie bijdragen aan de invulling van de Dublin descriptor.

Onderstaande tabel geeft een weergave van de aan de orde zijnde competenties volgens de DAS competenties per module. Het cijfer (I-II-III) in de tabel geeft het te behalen niveau aan. Een beschrijving van het curriculum is te vinden in bijlage B1 en B2.

Competenties van onderwijsseenheden onderdeel van het majorprogramma

code	onderzoeken	experimenteren	beheren	adviseren	instrueren	leiding geven	zelfsturing
Bpab		I			I	I	I
Bato	I						
Bdna	I						
Binp	I	I					
Bptb	I	I			I	I	I
Bmer	I						
Bdisc	I						
Bcpp						I	I
Bpgaa	II	I			I	I	I
Bche	I						
Bash1	I		I				
Bogpp	II	II					
Bwx	II	II					

Beve	I						
Bpgru	II	II			I	I	I
Bstl	I						
Bioch	I						
Bslb01							I
Bpape	II	II			I	I	II
Besm				I			
Bseqa	II	II					
Brela	I	I	I				
Bpcogs	II	II		I	I	I	II
Bmbl	II	II					
Bgel	II	II					
Brna	II	II					
Bstop	II	II					
Bstk	II	II					
Bpdata	II	II		I	I	I	II
Bdata	II	II					
Bsen	II				II		
Bslb02							II
Bslb03							II
Bnextgen	III	III					
Bash2	III		II				
Bpexa	III	III	II	II	II	II	III
Bdepth	III		II				
Bad	II		II				
Bacf	III	III	II	II			
Bdoc		III	II				
Bpexb	III	III	II	II	II	II	III
Bship	III	III	II	II	II	II	III
Bslb04							II
Bafstu	III	III	II	II	II	II	III

Competenties van onderwijseenheden onderdeel van de minoren

code	onderzoeken	experimenteren	beheren	adviseren	instrueren	leiding geven	zelfsturing
Bing		III					
Bsymo	III	III					
Bpsys	III	III	II	II	II	II	III
Bspec	III	III					III
Blit	III				II		III
Bmep	III	III					
Blab	II	II					
Btsa	II	II					
Bngsa	III	III					
Blin	I		I				
Bpp	II	II	I			II	II
Bmsta	III	III	II	II	II	II	III

BIJLAGE B. ONDERWIJSPROGRAMMA'S (POST) PROPEDEUTISCHE FASE EN / OF ASSOCIATE DEGREE

In deze bijlage B wordt het propedeutisch (B1) en postpropedeutisch programma (B2) weergegeven. Eén studiepunt (EC) komt overeen met 28 studiebelastingsuren. De basis van het onderwijsprogramma wordt gevormd door de module. Een module (in de major) heeft betrekking op één bepaalde competentie (of een daaruit geëxpliciteerd deel) en vormt daarmee ook de basis van beoordeling. De competenties per module zijn aangegeven in bijlage A. Minoren worden in bijlage C beschreven.

In de hierop volgende tabellen is per module achtereenvolgens weergegeven: de modulecode, de modulenaam (de naam van de toets zoals geregistreerd in de studievoortgangsadministratie), het aantal studiepunten (EC), de naam van de toets, de toetsvorm, de beoordelingswijze (individueel of groepsgewijs, d.w.z. met twee of meer studenten), de beoordelingsschaal (cijfer, 1 – 10, of kwalificatie, V/O) en de periode waarin het onderwijs wordt verzorgd.

De werkvormen die bij de onderwijseenheden gehanteerd worden zijn:

- Theorie: al het onderwijs dat in een theorielokaal wordt verzorgd, zoals onder andere hoorcolleges, werkcolleges, instructiecolleges.
- Praktijk: al het onderwijs dat in een praktijklokaal wordt verzorgd.
- Begeleiding: al het onderwijs waarbij studenten individueel of in groepen worden begeleid, zoals onder andere studieloopbaanbegeleiding en in projecten.
- Stage: uitvoeren van een opdracht in het werkveld, zoals onder andere stage en afstudeeropdracht.

In de studiegids en in modulewijzers is per onderwijseenheid aangegeven welke werkvorm wordt toegepast.

De gehanteerde toetsvormen zijn:

- schr: schriftelijke toets
- prt: praktijktoets
- opdr: maken van opdrachten of presentaties, gedurende het verloop van de onderwijseenheid
- proj: projectoplevering (presentatie en/of verslag en/of bijbehorende documenten, afhankelijk van opdracht en opdrachtgever)
- aanw: aanwezigheidsplicht bij (enkele) practica en/of (enkele) hoor- of werkcolleges
- stage: een individuele stageopdracht uit te voeren op locatie bij de stagegever op het gebied van bio-informatica.
- afst: een afstudeeropdracht uit te voeren op locatie bij de stagegever op het gebied van bio-informatica.

Nadere informatie m.b.t. beoordelingen (voor de (post)-propedeutische fase)

Een beoordeling wordt als "individueel" aangemerkt zodra er een individuele component in de beoordeling aanwezig is. Het is dus mogelijk dat een deel van een (project)opdracht in groepsverband wordt uitgevoerd, maar met een individuele beoordeling wordt beoordeeld.

Indien bij beoordelingsschaal V/O staat weergegeven, staat dat voor de kwalificatie "voldoende"/"onvoldoende". Indien voor een tentamen meerdere toetsen met een cijfer worden beoordeeld, staat tussen haakjes vermeld het percentage dat die toets bijdraagt aan het tentamencijfer.

Een onderwijseenheid is behaald wanneer voor alle toetsen van deze onderwijseenheid een voldoende is behaald. Details over voorwaarden en toetsvormen zijn te vinden in de modulewijzers van de desbetreffende onderwijseenheden.

Voor alle toetsen geldt dat het bodemcijfer een 5,5 is, daar waar de beoordelingsschaal een cijfer heeft in onderstaande tabellen. Daar waar bij de beoordelingsschaal V/O staat is er geen bodemcijfer.

De eerste gelegenheid (G1) wordt in dezelfde periode gedaan als waarin het onderwijs plaatsvindt. De tweede gelegenheid (G2) van een toets wordt binnen 20 weken na beoordeling van de eerste gelegenheid georganiseerd.

B1: ONDERWIJSPROGRAMMA PROPEDEUTISCHE FASE

In deze bijlage B2 is het onderwijsprogramma van de propedeutische fase beschreven. Verplichte onderwijseenheden van jaar 1, tezamen 60 EC.

code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bato	Atoombouw & chemische binding	2	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	1
bdna	Dna & celbouw	3	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	1
bpab	Project: Applied Bioinformatics	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	1
binp	Inleiding programmeren	6	• praktijktoets • opdracht	• prt • opdr	• individueel • individueel	• cijfer • V/O	1&2
bcpp	Communicatie, presenteren & project management	4	• opdracht • interview • presentatie • aanwezigheid	• opdr (O) • opdr (I) • opdr (P) • aanw	• individueel • individueel • individueel • individueel	• V/O • V/O • V/O • V/O	1&2
bdisc	Discovering Bioinformatics	3	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	2
bptb	Project: traditional biotechnology	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	2
bmer	Metabolisme & Regulatie	3	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	2
bche	Chemische reacties	3	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	3
bpgaa	Project: Genome Assembly and Annotation	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	3
bash1	Bash Scripting	3	• praktijktoets	• prt	• individueel	• cijfer	3
bstl	Statistiek & literatuur	3	• schriftelijk • opdracht	• schr • opdr	• individueel • groep	• cijfer • V/O	3
bogpp	Object-georiënteerd programmeren	3	• praktijktoets	• prt	• individueel	• cijfer	3
bwx	Grafisch programmeren	3	• praktijktoets	• schr	• individueel	• cijfer	4
beve	Evolutie & ethiek	4	• schriftelijk • aanwezigheid	• schr • aanw	• individueel • individueel	• cijfer • V/O	4
bioch	Biochemie & organische chemie	3	• schriftelijk	• schr	• individueel	• cijfer	4
bpgru	Project: Gene Regulation	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	4
bslb01	Studieloopbaan begeleiding 1	1	• aanwezigheid • opdracht	• aanw • opdr	• individueel • individueel	• V/O • V/O	1&2& 3&4

B2: ONDERWIJSPROGRAMMA POST-PROPEDEUTISCHE FASE

In deze bijlage B2 is het onderwijsprogramma van de major in de postpropedeutische fase beschreven. Minoren zijn onderwerp van bijlage C.

De major van de opleiding Bio-informatica omvat minimaal 210 EC, waarvan 150 EC in de postpropedeutische fase.

De postpropedeuse bestaat uit verplichte onderwijseenheden (60 EC in jaar 2, 14 EC in jaar 3, 60 EC in jaar 4) en keuze onderwijseenheden (8 EC verplichte keuze praktijk, 8 EC verplichte keuze theorie).

Verplichte onderwijseenheden uit studiejaar 2 van het major programma

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bpapge	Project: Applied Genomics	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	1
bseqa	Sequentie analyse	4	• schriftelijk • opdracht	• schr • opdr	• individueel • individueel	• cijfer • V/O	1
besm	Eiwit: structuur, functie en modellering	4	• opdracht • praktijktoets	• opdr • prt	• groep • individueel	• V/O • cijfer	1
brela	Relationele databases	4	• praktijk	• prt	• individueel	• cijfer	1
bpcogs	Project Clusters of Orthologous Groups (COGs)	6	• project	• proj	• individueel	• cijfer	2&3
bmb1	Moleculair biologische lab technieken	6	• schriftelijk • opdracht	• schr • opdr	• individueel • groep	• cijfer (70%) • cijfer (30%)	2
bgel	Genetica, Ethiek en Literatuur	4	• schriftelijk • opdracht • aanwezigheid	• schr • opdr • aanw	• individueel • individueel • individueel	• cijfer • V/O • V/O	2
brna	Transcriptie analyse	5	• schriftelijk • opdracht	• schr • opdr	• individueel • groep	• cijfer • V/O	3
bstop	Strict OO Programming	5	• praktijktoets • opdracht	• prt • opdr	• individueel • individueel	• cijfer • V/O	3&4
bstk	Statistiek	5	• praktijktoets	• prt	• individueel	• cijfer	3
bpdata	Project: Data mining	4	• project	• proj	• individueel	• cijfer	4
bdata	Data mining	4	• schriftelijk • opdracht	• schr • opdr	• individueel • groep	• cijfer (70%) • cijfer (30%)	4
bsen	Scientific English	4	• opdracht • presentatie	• opdr (O) • opdr (P)	• individueel • individueel	• cijfer 50% • cijfer 50%	4
bslb02	Studieloopbaanbegeleiding 2	1	• opdracht • aanwezigheid	• opdr • aanw	• individueel • individueel	• V/O • V/O	1&2&3&4

Verplichte onderwijsseenheden uit studiejaar 3 van het major programma

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bnextgen	Next generation sequencing	8	<ul style="list-style-type: none"> schriftelijk opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> schr opdr 	<ul style="list-style-type: none"> individueel individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer (50%) cijfer (50%) 	1
bacf	Automation and Customer Focus	5	<ul style="list-style-type: none"> opdracht aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> opdr aanw 	<ul style="list-style-type: none"> individueel individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer V/O 	2
bslb03	Studieloopbaan begeleiding 3	1	<ul style="list-style-type: none"> opdracht aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> opdr aanw 	<ul style="list-style-type: none"> individueel individueel 	<ul style="list-style-type: none"> V/O V/O 	1&2&3 &4

Keuze onderwijsseenheden uit studiejaar 3 van het major programma

Iedere student Bio-informatica is verplicht om minimaal 8 EC, uit de hieronder staande tabel, aan **keuze theorie** onderwijs te volgen.

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bash2	Advanced Unix programming	4	<ul style="list-style-type: none"> praktijktoets 	<ul style="list-style-type: none"> prt 	<ul style="list-style-type: none"> individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 	1
bad	Algorithms en data structures	4	<ul style="list-style-type: none"> opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> opdr 	<ul style="list-style-type: none"> individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 	1
bdepth	In depth programming	4	<ul style="list-style-type: none"> praktijktoets 	<ul style="list-style-type: none"> prt 	<ul style="list-style-type: none"> individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 	2
bdoc	Documentation: userguide & developersguide	4	<ul style="list-style-type: none"> opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> opdr 	<ul style="list-style-type: none"> individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 	2
bsen	Scientific English	4	<ul style="list-style-type: none"> opdracht presentatie 	<ul style="list-style-type: none"> opdr (O) opdr (P) 	<ul style="list-style-type: none"> individueel individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 50% cijfer 50% 	2

Iedere student Bio-informatica is verplicht om minimaal 8 EC, uit de hieronder staande tabel, aan **keuze praktijk** onderwijs te volgen.

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bpexa [#]	Project: External project 1	8	• project	• proj	• individueel	• cijfer	1&2
bpexb [#]	Project: External project 2	8	• project	• proj	• individueel	• cijfer	3&4
bship [*]	Short individual internship	8	• project	• proj	• individueel	• cijfer	1&2&3 &4

[#] De onderwijseenheden bpexa en bpexb worden alleen aangeboden als er minimaal 2 studenten aan deelnemen.

^{*} De onderwijseenheid bship moet door de student individueel gedaan worden.

Overige keuze onderwijseenheden

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bkoxx [§]	Keuzeonderwijs (minimaal 1 EC, maximaal 6 EC per onderwijseenheid)	1-6					1&2&3 &4
OA1 [§]	Organisatorische activiteiten	1	• opdracht	• opdr	• individueel	• V/O	1&2&3 &4

[§]: Indien een student een onderwijseenheid buiten de opleiding Bio-informatica volgt wordt deze geregistreerd als bko met daarachter een tweecijferig getal. Bij de examencommissie moet vooraf toestemming gevraagd en verleend worden voor goedkeuring van deze onderwijseenheid. De naam van de onderwijseenheid wordt door de examencommissie bepaald. De details van de toets bij deze onderwijseenheid worden bepaald door de externe opleiding.

[§]: Gedurende de opleiding kan maximaal 1 EC worden behaald met het verrichten van organisatorische activiteiten.

Verplichte onderwijseenheden uit studiejaar 4 van het major programma

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel / Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bslb04*	Studieloopbaan begeleiding 4	1	<ul style="list-style-type: none"> opdracht aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> opdr aanw* 	<ul style="list-style-type: none"> individueel individueel 	<ul style="list-style-type: none"> V/O V/O 	1,2,3 & 4
bafstu§	Afstuderen	59	<ul style="list-style-type: none"> afstuderen 	<ul style="list-style-type: none"> afst 	<ul style="list-style-type: none"> individueel 	<ul style="list-style-type: none"> cijfer 	1,2,3 & 4

* Voor de studenten die in het buitenland hun afstudeerstage volgen wordt een andere invulling gevonden in overleg met de examinerator en afstudeerdcent.

§ De afstudeerstage mag niet op dezelfde stageplaats worden uitgevoerd als de modules bmini, bship en bmsta.

BIJLAGE C-1: KEUZEDEEL: AANBOD OPLEIDINGSMINOREN, INHOUD EN EISEN PER MINOR, ROL EXAMENCOMMISSIE MBT MINOREN

Het curriculum bevat naast de major, ook een minor. Minoren bieden de student de mogelijkheid zich te verbreden, te verdiepen of om de overstap naar een masteropleiding voor te bereiden en te faciliteren.

Algemeen

De minor is feitelijk een vrije keuzeruimte die 15 of 30 EC omvat en, in principe wordt gevolgd in periode 11 en 12 (periode 3 en periode 4 in het derde jaar).

Er zijn, naast de hogeschool brede en externe minoren, diverse opleidingsspecifieke minoren die gevolgd kunnen worden; een overzicht is gegeven in deze bijlage. Voor extern uit te voeren minoren, moet de student toestemming vragen de Examencommissie Applied Science. Bij aanvang van deze minoraanvraag moet de student in het bezit zijn van het propedeutisch examen en ten minste 35 EC van het postpropedeutisch programma hebben behaald.

Binnen de opleiding Bio-informatica zijn er twee verdiepende minoren die gevolgd kunnen worden. Daarnaast biedt de opleiding Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek (BM) twee minoren aan die studenten bio-informatica mogen volgen zonder hiervoor toestemming aan de examencommissie te hoeven vragen. Deze minoren worden in deze bijlage vermeld. Voor enkele van deze minoren gelden aanvullende eisen en in enkele gevallen is er een minimum aantal studenteninschrijvingen nodig voordat de minor doorgang zal vinden. Voor deze details: zie OER 2017-2018 van de opleiding BM van hogeschool Leiden. Daarnaast kunnen er nog aanvullende eisen zijn voor een specifieke minor zoals hieronder beschreven.

Nadere informatie betreffende minoren kan onder andere worden verkregen via de website "Kies op maat" (<http://www.kiesopmaat.nl>), via de elektronische leeromgeving ELO (<https://elo.hsleiden.nl>) en tijdens de minorenvoorlichtingen die in de loop van het studiejaar worden georganiseerd.

Werkvormen en beoordelingen

Eén studiepunt (EC) komt overeen met 28 studiebelastingsuren. De basis van het onderwijsprogramma wordt gevormd door de module. Een module (in de major) heeft betrekking op één bepaalde competentie (of een daaruit geëxpliciteerd deel) en vormt daarmee ook de basis van beoordeling. De competenties per module zijn aangegeven in bijlage A.

In de hierop volgende tabellen is per module achtereenvolgens weergegeven: de modulecode, de modulenaam (de naam van de toets zoals geregistreerd in de studievoortgangsadministratie), het aantal studiepunten (EC), de naam van de toets, de toetsvorm, de beoordelingswijze (individueel of groepsgewijs, d.w.z. met twee of meer studenten), de beoordelingsschaal (cijfer, 1 – 10, of kwalificatie, V/O) en de periode waarin het onderwijs wordt verzorgd.

De werkvormen die bij de onderwijseenheden gehanteerd worden zijn:

- Theorie: al het onderwijs dat in een theorielokaal wordt verzorgd, zoals onder andere hoorcolleges, werkcolleges, instructiecolleges.
 - Praktijk: al het onderwijs dat in een praktijklokaal wordt verzorgd.
 - Begeleiding: al het onderwijs waarbij studenten individueel of in groepen worden begeleid, zoals onder andere studieloopbaanbegeleiding en in projecten.
 - Stage: uitvoeren van een opdracht in het werkveld, zoals onder andere stage en afstudeeropdracht.
- In de studiegids en in modulewijzers is per onderwijseenheid aangegeven welke werkvorm wordt toegepast.

De gehanteerde toetsvormen zijn:

- schr: schriftelijke toets
- prt: praktijktoets
- opdr: maken van opdrachten of presentaties, gedurende het verloop van de onderwijseenheid
- proj: projectoplevering (presentatie en/of verslag en/of bijbehorende documenten, afhankelijk van opdracht en opdrachtgever)
- aanw: aanwezigheidsplicht bij (enkele) practica en/of (enkele) hoor- of werkcolleges
- stage: een individuele stageopdracht uit te voeren op locatie bij de stagegever op het gebied van bio-informatica.

Nadere informatie m.b.t. beoordelingen

Een beoordeling wordt als "individueel" aangemerkt zodra er een individuele component in de beoordeling aanwezig is. Het is dus mogelijk dat een deel van een (project)opdracht in groepsverband wordt uitgevoerd, maar met een individuele beoordeling wordt beoordeeld.

Indien bij beoordelingsschaal V/O staat weergegeven, staat dat voor de kwalificatie "voldoende"/"onvoldoende". Indien voor een tentamen meerdere toetsen met een cijfer worden beoordeeld, staat tussen haakjes vermeld het percentage dat die toets bijdraagt aan het tentamencijfer.

Een onderwijseenheid is behaald wanneer voor alle toetsen van deze onderwijseenheid een voldoende is behaald. Details over voorwaarden en toetsvormen zijn te vinden in de modulewijzers van de desbetreffende onderwijseenheden.

Voor alle toetsen geldt dat het bodemcijfer een 5,5 is, daar waar de beoordelingsschaal een cijfer heeft in onderstaande tabellen. Daar waar bij de beoordelingsschaal V/O staat is er geen bodemcijfer.

De tweede gelegenheid van een toets wordt binnen 20 weken na beoordeling van de eerste gelegenheid georganiseerd.

Minoren aangeboden binnen de opleiding Bio-informatica voor studenten BI:

1) Minor Systems Biology (bmsyb) – 30 EC

De opleiding Bio-informatica biedt de onderstaande minor(en) aan. Nadere informatie kan worden ingewonnen bij de verantwoordelijk docent(en).

Toelatingseisen: zie artikel 5.3

Inschrijvingen: via Osiris

Minimum aantal studenten: 3

Deze minor bestaat uit de volgende onderwijseenheden. Het is ook mogelijk om uit deze minor losse onderwijseenheden te volgen, als onderdeel van een individuele minor.

Code	Onderwijs eenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel /Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bing	Intergrative Genomics	3	<ul style="list-style-type: none"> • schriftelijk • aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> • schr • aanw 	<ul style="list-style-type: none"> • individueel • individueel 	<ul style="list-style-type: none"> • cijfer • V/O 	3
bsymo	Systeembioïologie & modelleren	4	<ul style="list-style-type: none"> • schriftelijk • aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> • schr • aanw 	<ul style="list-style-type: none"> • individueel • individueel 	<ul style="list-style-type: none"> • cijfer • V/O 	3
bpsys	Project: Systems Biology	8	<ul style="list-style-type: none"> • logboek • project 	<ul style="list-style-type: none"> • proj • proj 	<ul style="list-style-type: none"> • individueel • individueel 	<ul style="list-style-type: none"> • V/O • cijfer 	3&4
bspec	Spectra & pathway analyse	6	<ul style="list-style-type: none"> • opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> • opdr 	<ul style="list-style-type: none"> • individueel 	<ul style="list-style-type: none"> • cijfer 	3&4
blit	Literatuur in systeem biology	4	<ul style="list-style-type: none"> • opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> • opdr 	<ul style="list-style-type: none"> • groep 	<ul style="list-style-type: none"> • V/O 	4
bmep	Metabolomics & proteomics	5	<ul style="list-style-type: none"> • schriftelijk • aanwezigheid 	<ul style="list-style-type: none"> • schr • aanw 	<ul style="list-style-type: none"> • individueel • individueel 	<ul style="list-style-type: none"> • cijfer • V/O 	4

2) Minorstage (bmsta) – 30 EC

Een individuele stageopdracht op het gebied van bio-informatica. Voor meer informatie zie de minorstagehandleiding op Elo.

Toelatingseisen: zie artikel 5.3

Inschrijvingen: via Osiris, en minorcoördinator BI.

Code	Onderwijs eenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel /Groep	Beoordelings-schaal	Periode
bmsta	Minorstage	30	• stage	• stage	• individueel	• cijfer	3 & 4

De aanvraag om een minorstage te volgen gaat via de minorcoördinator BI.

De minorstage opdracht bmsta moet op een wezenlijk andere stageplek zijn dan de afstudeerstage, en dan bmini / bship. Toelatingseisen: 95 EC uit het majorgedeelte van de opleiding waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort.

3) WO-doorstroom/Individuele minor 1– 30 EC (bmnrx)

Een individuele minor is een door de student zelf samengestelde minor, hieronder valt ook een minor samengesteld uit vakken van een WO instelling ter voorbereiding op een masterprogramma. De invulling van een individuele minor dient te allen tijde ter goedkeuring aan de examencommissie worden voorgelegd. Een zelf samengesteld minorprogramma kan ook (deels) bestaan uit een surplus van behaalde keuzeonderwijseenheden in de major. Ook onderwijseenheden of een minor behaald uit het studieprogramma van een andere (internationale) instelling voor hoger onderwijs kunnen, op verzoek van de student en ter goedkeuring van de examencommissie, als een individuele minor worden ingevuld.

Toelatingseisen: 95 EC uit het majorgedeelte van de opleiding waarvan 60 EC tot het propedeutisch examen behoort.

Inschrijvingen: aanvraag via examencommissie.

4) Minor Internationalisering (bmint)

De invulling van de minor wordt door de student in overleg met de coördinator internationalisering opgesteld.

Minoren aangeboden bij andere opleidingen voor studenten BI:

5) Minoren binnen de opleiding BM die voor Bio-informatica studenten openstaan:

- Laboratoriummanagement en kwaliteitszorg
- Minor science and cooking

Deze minoren worden gegeven door de penvoerende opleiding BM van Hogeschool Leiden. Voor voorwaarden en instroomeisen: zie OER 2017-2018 van de opleiding BM van Hogeschool Leiden.

6) Alle overige minoren

Voor deelname aan hogeschoolbrede minoren en minoren die worden aangeboden door andere instellingen voor hoger onderwijs, dient te allen tijde vooraf toestemming aan de eigen examencommissie en aan de examencommissie van de penvoerende opleiding te worden gevraagd en worden verkregen.

BIJLAGE C-2: MINOREN AANGEBODEN BINNEN DE OPLEIDING BI VOOR STUDENTEN BM

Binnen de opleiding Bio-informatica zijn er twee minoren die gevolgd kunnen worden door de studenten van de opleiding Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek (BM).

- **Minor Systems Biology voor studenten biologie en medisch laboratorium onderzoek (bmsbm)**
- **Minor Genomics voor studenten Biologie en medisch laboratorium onderzoek (bmngs)**

Nadere informatie kan worden ingewonnen bij de verantwoordelijk docent(en). Het volgen en behalen van de onderstaande minoren leidt niet tot een verhoging van het competentieniveau.

De gehanteerde toetsvormen zijn:

- schr: schriftelijke toets
- verslag: een wetenschappelijk verslag dat laboratoriumdata weerspiegelt
- prt: praktijktoets
- opdr: maken van opdrachten, in te leveren gedurende het verloop van de module
- proj: projectoplevering (presentatie en/of verslag en/of bijbehorende documenten, afhankelijk van opdracht en opdrachtgever)
- aanw: aanwezigheidsplicht bij (enkele) practica en/of (enkele) hoorcolleges

Een onderwijseenheid is behaald wanneer voor alle toetsen van deze onderwijseenheid een voldoende is gehaald. Details over voorwaarden en toetsvormen zijn te vinden in de modulewijzers van de desbetreffende modules. Indien bij beoordelingsschaal V/O staat weergegeven staat dat voor de kwalificatie "voldoende"/"onvoldoende".

Toelatingseisen: om aan de **minor Genomics** voor studenten van de opleiding Biologie en medisch laboratoriumonderzoek van Hogeschool Leiden deel te nemen dient de student zich in te schrijven. Inschrijven is slechts mogelijk indien: *i*) het propedeutisch examen is behaald en *ii*) tenminste 100 EC zijn behaald in de major. Aan Bpp kan niet eerder worden deelgenomen dan wanneer is deelgenomen aan de theoriemodules uit deze minor.

Minimum aantal inschrijvingen/studenten: 6

1) Minor Systems Biology voor studenten biologie en medisch laboratorium onderzoek – 30 EC (bmsbm)

Toelatingseisen:

Om aan de minor Systems Biology voor studenten van de opleiding Biologie en medisch laboratoriumonderzoek van Hogeschool Leiden deel te nemen dient de student zich in Osiris in te schrijven. Inschrijven is slechts mogelijk indien: *i*) het propedeutisch examen is behaald en *ii*) tenminste 100 EC zijn behaald in de major.

Deze minor bestaat uit de volgende onderwijseenheden:

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel /Groep	Beoordelings-schaal	Periode
brna	Transcriptie analyse	5	<ul style="list-style-type: none">• schriftelijk• opdracht	<ul style="list-style-type: none">• schr• opdr	<ul style="list-style-type: none">• individueel• individueel	<ul style="list-style-type: none">• cijfer• V/O	3
bsymo	Systems biology & modelleren	4	<ul style="list-style-type: none">• schriftelijk• aanwezigheid	<ul style="list-style-type: none">• schr• aanw	<ul style="list-style-type: none">• individueel• individueel	<ul style="list-style-type: none">• cijfer• V/O	3
bpsys	Project: systems biology	8	<ul style="list-style-type: none">• logboek• project	<ul style="list-style-type: none">• proj• proj	<ul style="list-style-type: none">• individueel• individueel	<ul style="list-style-type: none">• V/O• cijfer	3&4
bdata	Data mining	4	<ul style="list-style-type: none">• schriftelijk• opdracht	<ul style="list-style-type: none">• schr• opdr	<ul style="list-style-type: none">• individueel• groep	<ul style="list-style-type: none">• cijfer (70%)• cijfer (30%)	4
blit	Literatuur in systems biology	4	<ul style="list-style-type: none">• opdracht	<ul style="list-style-type: none">• opdr	<ul style="list-style-type: none">• groep	<ul style="list-style-type: none">• V/O	4
bmep	Metabolomics & proteomics	5	<ul style="list-style-type: none">• schriftelijk• aanwezigheid	<ul style="list-style-type: none">• schr• aanw	<ul style="list-style-type: none">• individueel• individueel	<ul style="list-style-type: none">• cijfer• V/O	4

2) Minor Genomics voor studenten Biologie en medisch laboratorium onderzoek 15 – 30 EC (bmngs)

Toelatingseisen: om aan de minor Genomics voor studenten van de opleiding Biologie en medisch laboratoriumonderzoek van Hogeschool Leiden deel te nemen dient de student zich in te schrijven. Inschrijven is slechts mogelijk indien: *i)* het propedeutisch examen is behaald en *ii)* tenminste 100 EC zijn behaald in de major. Aan Bpp kan niet eerder worden deelgenomen dan wanneer is deelgenomen aan de theoriemodules uit deze minor.

Minimum aantal inschrijvingen/studenten: 6

Deze minor bestaat uit de volgende onderwijseenheden.

Code	Onderwijseenheid	Aantal studiepunten (EC)	Naam toets	Toetsvorm	Beoordeling: Individueel /Groep	Beoordelings-schaal	Periode
blab	Labvaardigheden genomics	3	<ul style="list-style-type: none">opdracht aanwezigheid	<ul style="list-style-type: none">verslagaanw	<ul style="list-style-type: none">individueelindividueel	<ul style="list-style-type: none">cijferV/O	3
blin	Linux en sequencing	2	<ul style="list-style-type: none">praktijk-toets	<ul style="list-style-type: none">prt	<ul style="list-style-type: none">individueel	<ul style="list-style-type: none">cijfer	3
btsa	Theorie sequencing & analyse	4	<ul style="list-style-type: none">schriftelijk opdracht	<ul style="list-style-type: none">schr opdr	<ul style="list-style-type: none">individueelindividueel	<ul style="list-style-type: none">cijferV/O	3
bngsa	Next generation sequencing analyse	6	<ul style="list-style-type: none">schriftelijk opdracht aanwezigheid	<ul style="list-style-type: none">schr opdraanw	<ul style="list-style-type: none">individueelindividueelindividueel	<ul style="list-style-type: none">cijfer (70%)cijfer (30%)V/O	3
bpp	Project: Praktijk Generade	15	<ul style="list-style-type: none">project	<ul style="list-style-type: none">proj	<ul style="list-style-type: none">individueel	<ul style="list-style-type: none">cijfer	4

Een onderwijseenheid is behaald wanneer voor alle toetsen van deze onderwijseenheid een voldoende is gehaald. Details over voorwaarden en toetsvormen zijn te vinden in de modulewijzers van de desbetreffende modules.

BIJLAGE D. OVERGANGSREGELING

In deze bijlage zijn de overgangsregelingen gegeven van modules waarvan het onderwijs in het studiejaar 2015-2016 en 2016-2017 voor het laatst is aangeboden. Van deze onderwijseenheden worden beide toetsgelegenheden in 2017-2018 nog eenmaal aangeboden of er is een vervangende onderwijseenheid genoemd.

In onderstaande tabellen staan overzichten van een aantal onderwijseenheden die in het studiejaar 2015-2016 en een overzicht van onderwijseenheden die in het studiejaar 2016-2017 voor het laatst regulier zijn aangeboden (oude onderwijseenheden 2014-2015 / 2015-2016). Studenten die deze onderwijseenheden nog moeten behalen kunnen deelnemen aan het onderwijs en de toetsing van de vervangende onderwijseenheden 2017-2018.

G1: Eerste gelegenheid van de toets

G2: Tweede gelegenheid van de toets

Nr.*	Oude onderwijseenheid 2016-2017	Vervangende onderwijseenheid 2017-2018
1	bpgepr (4 ec)	bpapge (4 ec)
2	bpdat (5 ec)	bpdata (4 ec)
3	bviv (3 ec)	Toets nog eenmaal G1 en G2 aangeboden in 17-18, in periode 4.
4	bnxt (8 ec)	bnxtgen (8 ec)
5	bpqgc (4 ec)	bdoc (4 ec)
6	bpsda (8 ec)	bpexa of bpexb (8 ec)
7	bmini (6 ec)	bship (8 ec)
8	bara (3 ec)	bing (3 ec)

Uitleg nummers: 2016-2017

2) Als de student in studiejaar 2017-2018 bpdat niet haalt, dan wordt bsen aan je pakket toegevoegd.

Bsen wordt onderdeel van de 2de jaars verplichte vakken in het studiejaar 2017-2018.

4) Bnxt; indien aanwezigheid niet behaald dan vervangende opdracht maken.

Nr.*	Oude onderwijseenheid 2015-2016	Vervangende onderwijseenheid 2017-2018
9	bmol opdracht	bmb1 opdracht, zie uitleg bij nummer 9
10	bmol schriftelijke toets	bmb1 schriftelijke toets

Uitleg nummers: 2015-2016

9) Bmol: opdracht; deelname aan een deel van de bmb1 opdracht, neem contact op met moduleleider.

Studenten met een pakket van cohort 2010 en eerder

Studenten uit cohort 2010 en eerder moeten vanaf 2016 Bgse of Bnxt of Bnxtgen in hun pakket hebben, om te voldoen aan de competenties van een beginnend beroepsbeoefenaar. Studenten uit cohort 2010 en eerder moeten vanaf 2016 Bacf en Bslb 3 in hun pakket hebben, om te voldoen aan de competenties van een beginnend beroepsbeoefenaar. Daarnaast moeten zij Bmolg of Bgel in hun pakket hebben. Studenten die niet zeker weten of ze voldoen aan deze eis kunnen contact opnemen met de examencommissie.